

GYIMESI LÁSZLÓ

*Még egy kört,
Bulenda!*

KKDSZ KIADÓ

Gyimesi László

**Még egy kört,
Bulenda!
(Sörkeksz a Vakegérből II.)**

**KKDSZ KIADÓ
Budapest, 2004.**

**A könyv megjelenését
a SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTMŰKÖDÉSI
FÓRUMA (SZEF)
támogatta**

© Gyimesi László

ISBN 963 85478 6 3

TARTALOM

Üljük újra körül az asztalt!
Vendégek a Vakegérben
Történet a nekeresdi pallérválasztókról
Ne gyere a farkast kiáltó pásztorral!
Hogyan szerzett békét az egyszeri öregember?
Ligeti mesék más majálisokról
Mese az eszenagy legényről, meg az ő választottjáról
Példázat a parlagfüves provinciáról
Bürgék vagy bürgerek?
Botrány a Vakegérben
Egészségügy séta félálomban
Bulenda önkormányzatot szervez
Közgazdászat a Vakegérben
Bulenda anyósa Európába készül
Józsi vadászni megy
Végy egy kórházat, hat osztállyal...
Minden garas egyenlő
Minden napra egy tojás
Mese az ingyenes nyaralásról
A gazdáról, meg az ő kalapjáról
Ásók, árkok, halacsák

Üljük újra körül az asztalt!

Alig két éve ismerkedhettek meg az olvasók Bulenda János örökös szakszervezeti bizalmival, valamint jobb sorsra érdemes kollégáival, Józsiával, a mogorva lakatossal, a szűkszavú Sanyival, akit nem az esze miatt szeretünk, valamint a legifjabb Péterrel, aki már kifelé tájékozódik a munkáslét hol rozsdamarta, hol aranyozott ketrecéből.

Nem irodalmi hősök ők, tudjuk: nem a nagy történelem országútjait róják, a publicisztika szűkre szabott parcelláin mozognak csupán, de ismerőseik, hűséges olvasóink véleménye szerint megérdemelnének néhány friss pillantást. A közben (a szakmaközi szolidaritást legyőző pénzügyek miatt) megszűnt *Munkalap* hasábjairól így (ismét) egy könyv lapjaira költöznek át, magukkal cipelvén hétköznapi gondjaikat, örömeiket, lankadatlan mesélő kedvüket, fanyar nyelvüket, humorukat; igazságérzetüket, vázlatosan felsejlő, de megkerülhetetlen egyéniségeiket.

Az előző gyűjtemény (*Kérdezd meg Bulendát!* – KKDSZ Kiadó, 2002) előszavában megköszöntem a modelleknek, útra bocsátó mestereimnek alkotó hozzájárulásukat a tárcasorozathoz, most megismétlem azt. A ritkán kedvünkre változó világban most sem gondolhatom másként: leróhatatlan tartozásom csekélyke törlesztése csak ez a gyűjtemény.

Kedves Olvasó!

Üljük körül ismét az asztalt! A Vakegér nyitva tart még, utóvédként dacol az életidegen világ érzéketlen zsoldosaival, istálló- vagy inkább műhely-melege befogad minden jó szándékú érdeklődőt, igaz barátot, alkalmi ivócimborát.

Lépjén, azaz lépj be bátran, ülj le a derék vasasok közé, közénk! Bulenda már kikérte a második kört, megigazította szemüvegét, a sörhabot is letörölte a bajuszáról. Mesélni fog. Foglalj helyet mellette, figyelj rá, hozzád is szól. S ne feledd, a következő kört – ahogy az illik – Te hozod!

Vendégek a Vakegérben

A Vakegér törzsasztalánál újra gyülekezett a megszokott csapat; mára Péter, a legifjabb kolléga meglepetést készített elő. Megosztotta titkát Józsival, a mogorva lakatossal, Sanyival is, a hallgató *drehussal*, s most hármásban várták az alig ismert vendégeket.

Nem kellett sokáig várniuk, alig ütötte el a hármat, máris belépett Sarus Bálint, az ősz hajú, egyenes derekú veterán, nyomában a jó húszassal fiatalabb, de csaknem olyan öregnek látszó Balogh Tamás.

Rövid tétovázás után felfedezték a vasasokat, lecihelődtek melléjük.

– Miért hívtatok? – kérdezte Tamás.

– Meglepetés – válaszolta Józsi, és sietve hozzátette: – Péter találta ki!

– Emlékeztek még Bulendára? – mosolygott a vendégekre Péter.

– Bulendára? Az örökös szakszervezeti bizalmira? – derült fel Sarus Bálint arca. – Hát megvan még az öreg?

– Öreg? – csodálkozott rá Sanyi. – nálad biztos fiatalabb vagy tizenöt évvel.

– Mindig ő volt az öreg – szólt közbe Balogh Tamás. – Talán azért, mert annyit mesélt. Mint egy nagyapó.

– No, mesélni azt most is tud! – szögezte le Józsi. – Mi meg hallgathatjuk!

– Tehát él még – örvendezett az öreg. – Mi van vele?

– Mindjárt meglátod! – nyugtatta meg Péter. – Arra gondoltam, azaz arra gondoltunk, hogy összehozunk benneteket. Annyit beszél mostanában a régi gázgyári csapatról, a kemencéről... Hátha örültek egymásnak.

– Köszönöm! Lehet, hogy Jánosnak nem, de nekem igen kellemes ez a meglepetés. Nagyszerű ifi volt, remek szakember – mondta megindultan Bálint.

– Én is örülök neki – vakarta meg a fejét Balogh Tamás –, de az nem biztos, hogy ő ugyanúgy örül nekem. Csúnyán megsértettem egyszer, megrágalmaztam. Tartozik nekem egy-két nagy rúgással.

– Legfeljebb megadja – bólogatott Józsi. – Mivel gázoltál a rózsaszín lelkébe?

Éppen megérkezett az öreg szaki. Egyből a pulthoz lépett, kérte a szokásos négy korsót, s csak utána pillantott a többiek felé. Meghökken, de feltalálta magát.

– Hatot kérek Józsi, hozd ki az asztalhoz. – Nézte, hogyan párosodnak be a szépvonalú korsók, hogyan indulnak meg kint s bent a gyöngyök. Aztán odaballagott a helyére.

– Sarus Bálint! – Balogh Tamás! – ismerte fel a vendégeket. – Újraépül a kemence?

– Újra. Éppen egy olyan ajtóbeállító lakatost keresünk, aki elvállalná a bizalmiságot – rázta meg a kezét Bálint.

– Valami Bulendát ajánlottak... – toldotta meg félszegen Balogh Tamás.

– Egy burzsujbérenc, sárga szocdemet?! – villant rá Bulenda János szeme, de aztán elmosolyodott. – Régen volt, igaz se volt. Nem is te pofáztál, hanem a kor ostobasága.

– A napokban a Duna partján sétálgattunk, tudod, a déli kiömlő meg a portáldaru *helye* között – mesélte nagy nyomás alól szabadulva Tamás. – Akkor kerültél szóba.

– Én meg másnap kibe botlok? Ennek a Péter gyerekek az apjába. Töltőkocsis volt a mi partinkban – magyarázta Sarus Bálint. – Aztán jött a fia is. Szó szót követett, így kerültem ide.

– Emlegetett téged, Bálint bátyám, emlegetett néha az öreg, de valahogy azt hittem, csak a legendáiban élsz. Nagyon örültem, hogy megismerhettelek. Hogy tényleg létezel – pislantott Bulenda felé Péter.

– Hát hazudok én? Nincs nekem ahhoz fantáziám – legyintett az öreg szaki. – Pajzskocsis volt a kemencén, a Tölgyesi partiban, de értett az összes géphez. Ő volt a Munkástanács elnöke ötvenhatban...

– Elnökhelyettese, János. Az ítéletben is ez állt.

– Akár hiszitek, akár nem, azokban a nehéz években a legfontosabb dolgot Bálinttól tanultam! – húzta össze a szemöldökét Bulenda.

– A kitartásról, a becsületről? – találgatta Péter.

– A politikáról? – kérdezte Tamás.

– Naná, a nőkről! – hördült fel Józsi. – Bár azokról ma sem tud semmit.

– Nem nyert! – nevetett az örökös szakszervezeti bizalmi. – Elmondok egy rövidke történetet, mindjárt meglátjátok, miről.

– Rövidet, mert nem elijesztésre hoztuk ide a régi barátaidat! – somolygott Sanyi.

– Keserves, nehéz volt a munka, nehéz volt az élet is. Próbáltunk mindent vidáman felfogni – kezdte az időutazást az öreg. – Egymást érték az ugratások, a szelídebb és a durvább viccek. A Medvének csúfolt Aklan Sanyi bosszantására a koksztorony tetejére nagy sárga mackót szegeltünk, ajtónyitó nagykulccsal a mancsában, a Bálint pajzskocsijára (a Kacor királynak becézett Zámori János partimester tiszteletére) lemezből kivágott koronás macskát hegesztettünk, a technikusunknak egész múzeuma volt az ilyenféle tárgyakból. Akit lehetett, elküldtünk a százezer köbméteres gáztartályokhoz öngyújtót tölteni, soha sem lehetett tudni, mikor ugrik be az ember. Mindenki került a balek szerepét, mert bizony hetekig, hónapokig rájárt a rúd az áldozatokra. No, de ilyünk is!

Csendültek a korsók, fordult a pincér. Bulenda bajszát törölve folytatta a történetet.

– Egyszer jön hozzám ez a Bálint, gyere gyorsan, mondja, ömlik a víz a kemencéből! Az ajtó alatt jön! Elküldtem mindjárt, tudjátok hová! A fűtőfalakban ezerkétszáz fokos volt a hőmérséklet, a kamrákban is legalább ezer, s azt még a Józsi is tudja, hogy a víz száz fokon elpárolog. Sarus Bálint nem erősködött, elballagott, de két perc múlva újra elém állt. Te János, mondta, megnéztem, tényleg folyik a víz a kamrából. Az ajtón keresztül. Azt pedig neked kell megreparálnod. Újra elküldtem, most már mégesebben. De visszajött harmadszor is, így oda kellett mennem vele. S lám: az ezervalahány fokos koks közl kis fekete patakban csordogált a víz. Millió esetből egyszer történhetett meg, a hidraulika szórófeje elromlott, nem permetben, hanem sugárban ontotta a vizet. Az pedig ujjnyi vékony csatornát hűtött magának az izzó anyagban, több mint három méter hosszú csatornát! Emlékszel, Bálint?

– Emlékszem! Még a főmérnököt is odahívtuk, csodálja!

– És mit tanultál ebből? – kötözködött Józsi. – Hogy vannak még csodák?

– Azt, hogy hinni kell az embereknek! – jelentette ki Sanyi.

- Fenéket! Azt tanultam meg, hogy legyen bármennyire meleg, izzhat körülöttük a pokol, a vízcseppek mindig képesek egy kis csatornát hűteni maguknak. Nem sikerül elsőre, századjára, ezredjére, sikerül ezeregyedszerre.
- És ez olyan nagy dolog? – kérdezte Balogh Tamás, szájához emelve az új korsót.
- Hogy kérdezhetsz ilyet? – intette le őt az öreg ötvenhatos; majd a gégéjét hűtő szakíhoz fordult. – Nem változtál! Az Isten éltesse, János.

Történet a nekeresdi pallérválasztókról

- Már pihenni sem hagyják az embert – dühöngött Józsi, amikor kihozatta az első kört a Vakegér törzsasztalához.
- Mit kéne neked kipihenni? – álmélkodott Sanyi, de Józsinak nem volt kedve a vicchez.
- Tudod, mivel telt a szombat délutánom? Vendégfogadással!
- Sosem árt egy kis társaság – vetette közbe Péter. – Legalább nemcsak a műhely sarkáig terjed a figyelmed.
- De ezek hívatlan vendégek voltak! – magyarázta Józsi. – A franc se volt kíváncsi rájuk. Mind ugyanazt akarta, a kopogtatócédulámat. Az ajánlószelvényt, naná! Hét párt megbízottja járt nálam!
- Végül is kampány van, nem? – mosolyodott el a bajusza alatt Bulenda. – Ezt akartuk, a többpárti demokráciát, nem? Mit szólnál az én helyemben? Nálam tizenketten jártak, csak kiscigányból háromféle! Mégsem panaszkodom.
- Jó, te mindig politizáltál, de mit szóljak én? Meg a Sanyi, aki a politika szótól is kiütést kap? Biztos, hogy közelébe se megyek a szavazóhelyiségnek! Kirándulni megyek!
- Pedig választani nektek is kell! – csóválta a fejét Bulenda. – Pontosan annyit ér a szavazatotok, mint az államfőé. Egyet.
- Már nehogy megmondd nekem, kire szavazzak! – csattant fel Józsi. – Az hiányozna még!
- Próbáltalak én valamire is rábeszélni? – somolygott tovább Bulenda. – Azt tudod, hogy én kire szavazok, sohasem csináltam titkot belőle. Nem azt mondtam, válaszd az én jelöltemet, hanem azt, hogy menj el szavazni.
- Majd meggondolja – békítgette barátait Sanyi. – Beszéljünk másról!
- Az egyszeri kőművesek is folyton másról beszéltek – villant fel az örökös szakszervezeti bizalmi szeme. – Biztosan hallottatok róluk!
- Az egyszeri kőművesekről? Nem hiszem, hogy beszéltél volna róluk – csóválta meg a fejét óvatlanul Péter.
- Akkor most mesélek – csapott le a végszóra az öreg szakí. – Persze, röviden, hogy a Józsinak legyen ideje pihenni!
- Tudtam! – adta meg magát Józsi. – Hogy hihettem azt, hogy a nőkről fogunk beszélni!
- Élt valaha e tájon tizenkét kőműves, nem, nem az a tizenkettő, akire ti gondoltok, ezek nem magas Déva várát építették, ezek a nekeresdi vár felhúzását vállalták el, persze ők is néhány véka aranyért, ezüstért. Azt mondta nekik a gazda, válasszanak maguknak vezetőt, első pallért, vagy nevezzék, ahogy akarják, akivel ő tárgyalhat, aki irányítja a munkát. – Minek az? – vonult félre azonnal a Józsi nevű kőműves. Tudja mindenki a dolgát, eddig is megvoltunk parancsnok nélkül. Vele tartott Sanyi is, a barátja, ő valami olyasmit motyogott, mindegy az, ki irányít, a munka adva van, a részét is megkapja mindenki, mert az a rend. Egyetértett ezzel Béla is, s talán még hárman, a Pista, a Jenő, a Karcsi. Ők hatan nem vettek részt a szavazásban, vita nélkül megígérték, hogy akárki lesz a vezető, ők teszik a dolgukat, építik a várat.
- Nekik volt igazuk. A tapasztalt hegedűs azt sem tudja, van-e éppen karmester – bólogatott Józsi.
- No, volt két erős baráti társaság a kőművesek között, három-három jó cimbora, válogatott mester mind – folytatta a mesét Bulenda szakí. – Ők hatan egyformán lelkesedtek a választás

gondolataért, s már körmölték is a javaslataikat a kiosztott papírokra. Az egyik társaság, Péter, Pál és János nem beszélt össze, írták, akit gondoltak. Péter Pált, Pál Jánost, János pedig Pétert. A másik társaság összesűgött a szavazás előtt. Laci és Áron Gusztit írta a cédulára, Guszti pedig, nehogy légy essen a levesbe, az anyósa nevét kanyarította a cédulára.

– Én is felírnám valahová az anyósom nevét – ábrándozott el Józsi, a mogorva lakatos. – De nem pallérnak jelölném, az biztos! A Kőműves Kelemen is az anyósát várta, higgyétek el, csak pechje volt!

Az örökös szakszervezeti bizalmi nem hagyta magát eltéríteni a maga történetétől.

– A gazda, a megbízó, ugye, kihirdette az eredményt. A jogosultaknak ötven százaléka részt vett a szavazáson, lehetne ugyan jobb az arány, mondta, de így is épp elég. Egy szavazat érvénytelen (ez szólt az anyósra), hárman kaptak egy-egy szavazatot, egy személy kettőt. S mivel az első szavazatainak száma duplája a másodikénak, megszületett a döntés: Guszti lesz a főnök!

– Tizenkettőből ketten akarták! Micsoda csalás! – ébredt fel Józsi igazságérzete.

– Hol itt a csalás? – csodálkozott Bulenda. – Éltek a választási szabályokkal, mindenki maga döntött arról, mit tesz. Sem kényszer, sem erőszak, de még egy kis plakátháború sem befolyásolta őket. Bizony, igazságosan, legalábbis jogszerűen történt minden.

– Ha rendesen irányított az a te Gusztid, nem is történhetett semmi baj – gondolkodott el Péter.

– Kezdetben nem is morgott senki. Dehát Gusztinak meg kellett hálálnia barátainak a segítséget, az első véka ezüst felosztásánál Laci és Áron másfél porciót kapott, a többiek meg arányosan kevesebbet. Aztán Guszti úgy döntött, hogy tízen is fel tudják építeni a nekeresdi várat, elküldte hát haza Józsit és Jenőt.

– Naná, hogy Józsit – morgott az igazi Józsi.

– Meg a Jenőt! – vigyorgott Bulenda. – Az ő részüket magánál tartotta, ebből jutalmazom a kiemelkedőket, mondta fennhangon, s hogy, hogy nem, mindig Áron és Laci emelkedett ki, nagyritkán Sanyi, de Béla, Pista vagy Karcsi sosem.

– Azok meg túrték, mint a birkák? – élte bele magát a helyzetbe Józsi. – Miért nem rúgták fenéken azt a Gusztit?

– Hogy képzeled! Jámbor, jogkövető emberek voltak mindannyian, megértették, hogy végül is az ő magatartásuk következménye ez a helyzet, s valóban Guszti kapta a legtöbb szavazatot.

– Kettőt! – emlékezett Péter. – De úgy viselkedett, mintha tizenkettőt kapott volna.

– Joga is volt hozzá – intette le Bulenda.

– És nem tartottak új választásokat? – firtatta Sanyi.

– Egy vár, egy választás – csóválta a fejét Bulenda. – Miután a nekeresdi palota felépült, továbbvonultak Kukutyinba. Ott persze újra szükség lett egy főpallérra, vagy mire...

– Nos, akkor ott már sokkal okosabban választottak, nem? – sürgette a megnyugtató befejezést Józsi.

– Erről nem szól a történet – kortyolt nagyot a söréből Bulenda. – Azt tudom, hogy Sanyi megint azzal kezdte, ő bizony nem szavaz senkire. Ugye, a Józsi meg a Jenő már nem volt köztük...

– Persze, a Józsi! – dünnyögte a mogorva lakatos.

– Meg a Jenő – emlékeztette Bulenda. – Hát egészségetekre!

Ne gyere a farkast kiáltó pásztorral!

– Ezt olvasd, öreg! – dugta Bulenda orra alá vadonatúj mobiltelefonját Józsi. – Ez a tuti, amit ebben írnak! A rádió, a televízió mind a pártoké! Az újságokat is mind lenyúlták! De ami ebből jön, az tuti!

– „Holnaptól drágul a benzin, literje...” – böngészte az esemes remegő betűit az öreg szaki. – No, hiszen ezt tegnap már bemondták! Ott az újságban is – lökte a gyűrött papirost Józsi elé.

Sanyi érkezett a friss sörökkel, szép akkurátusan lerakta társai elé a gyöngyöző, hideg korsókat.

– Aztán kitől kapod az üzeneteket? Megbízható? – kérdezte gyanakodva a mogorva lakatosól.

– Kitől, kitől – jött zavarba Józsi. – Mindig valaki mástól. Attól, aki tudja a frankót! Rátették a számom egy listára, küldenek mindenfélét, és amit kapok, azt továbbküldöm öt helyre. Én sem ismerem őket, ők sem engem, de attól még mondhatunk igazat! Miért hazudnánk?

– De hát te tudod, kitől jött az üzenet! – akadékoskodott Péter. – Azt kiírja a készüléked! – s máris kikapta Józsi kezéből a készüléket. – Lássuk csak... – nyomogatta a gombokat, aztán csalódottan letette a mobilt az asztalra. – Korlátozva van.

– Naná, majd mindenkinek az orrára kötjük – vigyorgott Józsi.

– Nem értem én ezt a titkolózást – dünnyögte Sanyi. – Az ilyesmiben mindig politika lappang.

Csendben kortyolgatták a sörüket, aztán a másnapi munkához kiosztott rajzokról beszélgettek, szaladt az idő. Már-már szedelőzködtek, amikor felpittyegett Józsi bunkofőnja. A mogorva lakatos nézte, nézte a sorakozó betűket, aztán felfortyant.

– Ez azért mégis túrhetetlen! Látod öreg, ezt nem mondja be a híres rádiód! Ledózeroltatják az állatkertet! Már meg is kezdték! Mindnyájunknak oda kell menni, hogy megakadályozzuk! Gyorsan továbbküldöm az üzenetet, és már megyek is. Velem jöttök?

– Kis kerülővel útba esik – bólintott Péter.

– Ezt a pofátlanságot... – mormolta maga elé Sanyi, aki már egy éve halogatta a családi medvenézőt. – Adnék én nekik dózert!

– Add csak ide azt a telefont – szólt közbe az örökös szakszervezeti bizalmi, miközben gyűrött noteszában a sógor számára lapozott. Józsi kellenetlenül átadta neki a készüléket, s az öreg máris bebillentyűzte a kisilabizált számokat. – Szevasz, sógor! Itt János. Szolgálatban vagy? Ráérsz kicsit? A Józsi, emlékszel rá, az a morgós, akar kérdezni tőled valamit... Azonnal adom!

Visszaadta Józsinak a készüléket, s közben annyit suttogott: – Tudod, a bográcsos, portás az állatkertben... Kérdezd ki gyorsan!

– Adjisten, bátyám! – kezdte bizonytalanul Józsi. A többiek feszültek figyelték a beszélgetés rájuk eső oldalát. – Bontják az állatkertet? Mert azt mondják... Nem vicc... Nem hülye vicc. Nézz csak ki, már ott vannak a bulldózerek... Nem, nem, jól vagyok. A Bulenda is jól van... Egy korsót, na... Csak egyet... Sosem innék tizenegyet... – lett egyre vörösebb a derék lakatos feje. – Biztos, hogy jól megnézted?... Átadom, feltétlenül átadom...

– Letette? – kérdezte kajánul Péter.

– Le – dörrent Józsi.

– Bontják? – kérdezte óvatosan Sanyi.

– Még nem – förmedt rá Józsi. – De hát mit tud egy portás?

Hosszan hallgattak. Valamennyien jól tudták, hogy ha egy munkahelyen valamit a portás nem tud, azt nem is érdemes tudni. De hagyták Józsit, hadd próbáljon emelt fővel kijutni a kínos helyzetből.

– Nekem nem üzent semmit? – oldotta a feszültséget az öreg szaki.

– Dehogynem – kapott a szón a mogorva lakatos. – Azt, hogy mikor, mit, és az anyósoddal, ne vele... – Felszabadultan nevetett a társaság. Bulenda végigsimította a bajuszát, látszott, hogy hosszabb történet motoszkál benne.

– Élt egyszer, régen, nem is messze, itt a budai hegyek között egy pásztor. Rendesen végezte a dolgát, de hát nem volt igazán sok a napi munkája. A keze nem állt rá a szokásos fafaragásra, furulyázni sem volt képes megtanulni, így igencsak unta magát a legelésző jószág közt...

– Ne gyere nekem a farkast kiáltó pásztor meséjével! – fortyant fel Józsi. – Még ha botfűlű is! Egész másról van itt szó!

– Egész másról, bizony – bólintott az öreg. – Az én pásztorom sohasem kiáltott farkast, hiába is tette volna, hiszen mindenki tudta, az utolsó ordast még kováspuskával lötték ki a környéken. Egész mással mulatta az idejét. Felidézte magában mindazt, amit a faluban látott, hallott, mindazt, amit a vénasszonyok meséltek a kispadon, s azt is, amit a komák dödögtek a kocsmában. Összevetette a történeteket, hozzáadta a kidobolt híreket...

– Meg amit a rádióban, televízióban mondtak... – vélte Sanyi.

– Hol volt még akkor rádió, televízió – állt fel Péter, s elindult a mellékhelyiség felé. – Rögtön jövök! El nem mulasztanám a végét.

Bulenda ránézett, összevillant a tekintetük. Az öreg szaki nagyot sóhajtott, majd így folytatta:

– Szóval az egyszeri pásztor gondolkodott keményen, egész nap kattogtak a fogaskerek a fejében, hiába olajozta őket csigerrel, pájnkával... Minden estére össze is állt a kalapja alatt egy-egy gondolathalmaz. Sietett kiönteni azt az emberek elé, utcán, csárdában, szatócsnál, akárhol, hamarosan híres mesélőemberként emlegették a környéken. Úgy mondta el a történeteit, hogy azok észrevétlen nőttek ki a hétköznapi beszélgetésekből, minden szereplője ott élt a faluban, minden hallgatója tudta, meddig tartanak a tények, mitől kezdődnek a pásztor következtetései (ők úgy mondták: kitalációi).

– A nagyapádról beszélsz, ugye? – kötekedett Józsi.

– Vagy a tiédről – biccentett Bulenda. – Nem is értette félre senki, szívesen hallgatták, s a kitalációkat is megvitatták a falubeliek. Akkor történt a baj: valaki, egy idegen, egy látogató, aki nem ismerte sem a pásztor, sem a falut, meghallgatta emberünk történeteit a kocsmába. Egy darabig hüledezett csak a jámbor, aztán méregbe gurult, zsandárért kiáltott, lett nagy ribillió. Nem került éppen dutyiba, nem, de jó néhány napot eltöltött a városi tébolydában, hideg vizes kúrával kiegészített kivizsgáláson. Habókos, na, de ártalmatlan – szólt a tudós doktorok verdiktje, amikor visszaengedték az övéihez.

– Legalább lettek új témái – vélte Sanyi.

– Tévedsz – csóválta meg a fejét Bulenda, de abban a pillanatban jelzett Józsi maroktelefonja.

- Új üzenet – hümmögte. – Nézzük csak! „Lángokban áll a Vakegér! Kilenc tűzoltóautó oltja a hírhedt kocsmát. Eddig egy áldozatot sikerült azonosítani, a közeli gyár lakatosát. Szemtanúk gyűjtogatásra gyanakszanak, a törzsvendégek politikai hátteret sejtenek. A hatóságok hallgatnak. Add tovább öt személynek!” – betűzte ki Józsi és felordított! – Ki szórakozik velem? Te meg hova mész öreg?
- Gyerekkorom óta imádom a tűzoltóautókat – somolygott az örökös szakszervezeti bizalmi.
- Most egyszerre láthatok kilencet...
- Én inkább az egyetlen áldozatnak adnék elsősegélyt – vigyorgott a visszatérő Péter. Kezében ott volt a frissen csapolt „hűtőfolyadék”.
- Te szorulsz mindjárt elsősegélyre – vakkant rá Józsi, de gyorsan eltette a készülékét.
- És mi lesz az állatkerttel? Megyünk már? – türelmetlenkedett Sanyi.

Hogyan szerzett békét az egyszeri öregember?

– Régen veszekedtünk ennyit! – sóhajtott fel Sanyi, míg az első korszokat rajta le a Vakegér törzsasztalára. – Nem is tudom, miről vitatkozunk ezután.

– Ne félts minket – vigyorgott Józsi. – Végre újra beszélhetünk a nőkről, az órabérről, az új főnökről, talán még a fociról is.

– Az ország dolgai helyett a gyár, a műhely gondjairól – toldotta meg Péter. – Van itt is tennivalónk, nem egy ciklusra elég.

– Inkább a Bulenda anyósáról beszélnék, mint a melóról – dünnyögte Józsi. – Várjunk vele egy-két napot.

Bulenda csak a bajsztát simogatta, nem szólt egy szót sem. Látszólag csak a sörére ügyelt, mintha nem is hallotta volna a társait. Péternek tűnt fel először a szokatlan némaság.

– Öreg, valami bajod van? Egy szavad sincs! Orvos látott már? – fordult az örökös szakszervezeti bizalmi felé.

– Valóban, annyit sem mondasz, hogy bikkmack! Pedig ünnepelned kéne! – tódította meg Józsi. – Vége a lövészárokharcoknak, amiket annyira fájlaltál. Talán arra nincs recepted, hogy a visszavont frontkatonák mindkét oldalon igazából letegyék a fegyvert?

– Beszéljetek inkább a nőkről – legyintett az öreg. – A könyvelésre most vettek fel egy igazi széke szépséget, s máris folyton a Sanyit bámulja...

– Tényleg beteg vagy – szögezte le Sanyi.

– A győztesek békét, egységet ígérnek. A vesztesek sem akarnak több háborút. Mi a bajod hát? – firtatta Péter.

– Mit jelent az, hogy győztesek, meg vesztesek? – kapta fel a fejét Bulenda. – Ez a gondolkodás nem tetszik nekem! Demokráciáról beszélünk, nem? Akkor pedig nem győztesekre és legyőzöttekre osztódik az ország! Mindenképpen a nép, ha úgy tetszik, a nemzet győzött, az *egész*, hiszen a kormányt alakítók csakis az egész népesség nevében cselekedhetnek. A korábban ellenérdekű felek nevében is.

– Nocsak, nocsak! Mi lett a harcos Bulendából? – ingerelte az öreget a mogorva lakatos.

– Egy történet jár a fejemben, mióta azt mondtad, annyit sem szólok, hogy bikkmack.

– Hajaj! – sóhajtott fel a társaság, pártállástól függetlenül. – Hajaj!

– Volt egyszer egy falu, talán meséltem már róla, ahol az egész lakosság szénégetésből élt. A hegyekben kétféle fa alkotott nagy erdőket, a bükk, meg a tölgy.

– Aha! A bikk, meg a makk! – kapcsol Józsi.

– Ahogy mondd – kortyolt nagyot Bulenda. – A bükkfa, meg a makkfa. A népek szorgalmasan döntögették, telepítették mind a kettőt, s mind a kettőből kitűnő faszenet égettek, nem hét határra, de hét országra nyílt ki a piacuk. Gyarapodtak is szépen, nem lettek éppen milliomosok, de a kenyérre sohasem volt gondjuk. Ám egyszer, amikor közeledett az új bíró megválasztásának ideje, furcsa dolgok történtek a faluban. Messziről jött okos emberek elmagyarázták a favágóknak, szénégetőknek, hogy helytelenül cselekednek. Nem lenne szabad a bükkből és a tölgyből egyformán égetni a szenet. Az okos emberek fele a bükköt

ajánlotta, a másik fele a makkot. Eddig nem is lett volna baj, a szénégetők, a favágók bölcsen bólogattak, s tették tovább a dolgukat, ahogy őseiktől tanulták.

– Az okosok meg visszatértek a városba – bólított Sanyi. – Hol itt a baj!

– Várd ki a végét! – emelte fel az üres korsót az öreg szaki. – Bár szomjasan nehéz mesélni.

– Tudom, tudom – morgott Józsi, mert ő volt a soros. Hozta is hamar a teli poharakat, s folytatódhatott a történet.

– Azt hirdette ki valamelyik nagyon okos ember, hogy a bükkfa szene nem illik a magyar ember lelkületéhez. A másik sem maradt adósa, azonnal közhírré tette, hogy a tölgyfából készült faszén nem elég eurokomform, ugye, Péter, így mondják? Hümmögtek a favágók, ógtak-mógtak a szénégetők, egyik sem kívánt butának látszani, s egyik sem merte a messziről jött emberek igazát kétségbe vonni. Ki is alakult hamar a faluban a bükkfa-párt, meg a tölgyfa-párt, állított mind a kettő bírójelöltet, s az újdonsült pártkatonák nem győzték hangoztatni a saját szenük mindenhatóságát. Akit a jó szó meg nem győzött, éjnek idején el is döngették, mindenki kettőre zárta az ajtaját, holott korábban esténként még a riglit is elfelejtették becsusszantani a helyére.

– Aztán ki lett a bíró? – kérdezte Péter. – Akinek több fejszése volt?

– Ki emlékszik már arra! – legyintett az öreg szaki. – Biztos jó ember volt. Engem az fogott meg inkább, hogyan teremtett békét egy öreg vándoreMBER.

– Nem a bíró? Nem a győztesek? – hitetlenkedett Józsi.

– De nem ám! Az egyszeri öregember, akit szerencsére mindenki öregapámnak szólított, akkor vetődött a faluba, amikor a legádázabban dúlt a harc, amikor már egymásra fenték a fejszéket a korábbi jóbarátok, kedves atyafiak. Meghallgatta mind a két tábor érveit, értett is, nem is valamit belőle, mindenesetre bölcsen bólogatott. Aztán így szólt: „Hozzatok ide három jókora bográcsot, vágjatok le egy növendék birkát, s hordjatok ide mind a kétféle faszénből egy nagy kupacot. Aztán hagyjatok dolgozni.” Hogy, hogy nem, a népek hallgattak az öregre, megtettek mindent, amit kért. Rövidesen mind a három bogrács alatt vígan ropogott a tűz, mind a három bográcsban főtt, fődögélt az egyformán előkészített birkagulyás. Amikor elkészült, az öreg összecsóditte a falu apraját-nagyját, s mindenkinek adott egy kanálnyi ételt az első bográcsból. Aztán a másodikból, majd a harmadikból. Megkérdezte őket: „No, melyik volt a legfinomabb?” Az emberek persze nem tudtak választani, egyformán ízletes volt mind a három. Talán nem is figyeltek arra, hogy különböző bográcsokban főtt a három adag. „Látjátok, az első kanállal a bükkfa szenén főttből adtam, másodsorra a tölgyfa parazsáról, harmadsorra meg...” „Harmadikféle faszén nem is volt” – zúgolódtak az atyafiak. „Az kevert szén volt, fele-fele” – vigyorgott az öregember, s eltűnt, mintha soha sem járt volna arra. Elszégyellték magukat a favágók, a szénégetők (s persze miután az utolsó cseppig kiürítették a bográcsokat), hazakullogtak. Soha egy szó sem esett ezután a senek párthovatartozásáról. Ugratták egymást persze később is mindenféleképp, de a bíróválasztásokon mindig az döntött, melyik jelölt volt a legrátermettebb.

– Vagy melyik főzte az ízletesebb kortesgulyást – morgott Józsi. – Mert ez a történet csak akkor érvényes, ha van mit aprítanunk abba a bográcsba, akármilyen a szén alatta!

– Inkább azon – vélte Péter –, juthat-e mindenkinek elegendő abból a birkagulyásból.

– És azok, akik utálják a birkát, szabadon főzhessenek maguknak spenótot, vagy articsókát – tűnődött el Sanyi. – Akár tengeri herkentyűt is.

– Aki meg szomjas, az kapja meg idejében a sörét! – mosolyodott el végre az öreg szaki. – Ebben egyetértünk, nem? A szénégetők falujában meg hadd vitatkozzanak ezután a jobbnál

jobb receptekről, a hajdani ellenfelek meg hadd csipkelődjenek tovább, hiszen eztán sem egy mesterszakácsra esküsznek. De a poharukat az egész község egészségére emeljék, együtt, vidáman. Hiszen mindnyájan ezt akarják, nem?

Ligeti mesék más majálisokról

– Hiába nyitott ki ma a Vakegér! – lihegte Józsi, a mogorva lakatos, ahogy kikászálódott a napozórési tömegből, s barátaival együtt lassan az árnyékba húzódott. – Minden valamire való törzsvendége itt tolakszik, hömpölyög!

– Hja, a sok panellakó lumpenproli... – vigyorgott Péter.

– Nem békés, nyugodt, politikamentes majálist ígértetek? – nyügösködött Sanyi. – Nem elég, hogy végighallgattuk a leendő miniszterelnököt, a sok alkalmi, gyepszéli kommentátorával együtt, most még ti is kezditek?

– Miről vitatkoztok? – kérdezte Bulenda, az örökös szakszervezeti bizalmi, aki ügyesen egyensúlyozta át a négy műanyag poharat a sűrű tömegben.

– Sanyi nem hisz a politikai vitáktól mentes majálisban! – morogta Józsi. – Mellesleg én se nagyon...

– Pedig van olyan! – mosolygott az öreg szaki, míg szétosztotta a söröket. – Ha találunk valahol egy árnyékos asztalt, szívesen mesélek róla.

Ha nem is könnyen, de az egyik szakszervezeti sátnál sikerült egy éppen felszabaduló asztalt szerezniük, s éppen a ponyva árnyékában. Sanyi már le sem ült, elindult a következő körért, szerencsére már nem kellett messzire mennie. Ahogy megkóstolták a friss csapolást, Bulenda hozzá is kezdett a meséhez.

– Kétféle politikai vitáktól mentes majálison is jártam, az egyik nem is volt olyan régen, a rendszerváltás hajnalán, a szigeti nagy parkban. Akkor sem voltak egymással valami nagy barátságban a pártok, a szakszervezetek között is dúlt a véres vetélkedő, mégis sikerült egymás közelébe telepíteni a sátraikat. A sátrak mellé színpadok is települtek, mindegyiken – a többieket nem túlharsogva – peregtek a műsorok, a szórakoztató programok. Nagy volt a tömeg, mindenki ment az övéi közé, letelepedett, evett-ivott, beszélgetett, élvezte a társaságot, a produkciókat. Békén megfértek egymás mellett baloldali és konzervatív, liberális és népnemzeti, még át is kukkantottak néha egymáshoz. Nem vitatkoztak, nem veszekedtek, tudomásul vették egymást. Még a szokásos ugratásokra is csak akkor került sor, ha egy-egy frissen átvált kollégát pillantottunk meg a konkurens táborban. Akkor még forgalmas volt a damaszki út, emlékeztek, nem volt ritka az ilyesmi.

– Ilyenkor, választások után ismét szaporodnak a dugók arrafelé – dűnnyögte Józsi, de Bulenda nem figyelt rá.

– Úgy gondoltam akkoriban, ez lesz a rend. Valamennyien jót akarunk ennek a sokat szenvedett országnak, a többre hivatott népének, a kétkezi dolgozó embernek. Másként akarjuk a jót, nem pontosan ugyanazt értjük rajta, de a vitákban, persze nem a majálisokon, hanem a parlamentben, meg a demokrácia más fórumain lefolytatott vitákban kikristályosodik az a közös értékrend, amelyet, mint minimumot, mindenki elfogad. Nem én gondoltam egyedül így!

– És nem te tévedtél egyedül! – nevetett Péter. – Képzeld el, ha most ennek az ember-tengernek a közepére betelepülne egy jobboldali sziget!

– Nem süllyesztenénk el, azt őszintén hiszem, mégis elismerem, ma még nem időszerű az elképzelése sem – sóhajtott az öreg szaki.

– Tudod, mi lenne most a te szigeteden? – fortyant fel Józsi. – A sátrak közé szögesdrót-akadályokat telepítenének, lövészárkokat ásnának, eleinte csak a trágyaszórókat, később a gépfegyvereket is egymásra irányítanák! Felhőtlen, vidám majális! Hegyibe! Maradjunk csak külön-külön! Ha már kijövünk, legyünk a mieink között.

– Tévedsz, hiszen már most olyanokkal vagy együtt, akiket pár éve még kerültél, mint a pestisest! – emelte fel a fejét Bulenda. – Minden nagy szakszervezeti szövetség itt van, s nem vetélkednek, legfeljebb a szolgáltatásaik minőségével! Jónéhány liberális politikus, aki hajdanán a munkás szó hallatára is fintorgott, most itt sörözik velünk a réten. Tavaly még csak a vezetőinkkel ültek le a fehér asztalhoz, most meg elsősorban velünk ismerkednének.

– Hajaj! Van közöttük olyan, az a szakállas, tudod, aki baloldalibb lett száz Bulendánál is – fintorgott Józsi.

– Úgy emlékszem – jegyezte meg Sanyi –, tavaly még te sem akartál kivonulni! Most meg ki sem adta a kezedből a zászlót.

– Az más! – vörösödött el Józsi. – Csak megmutattam, hogy nemcsak nekik van piros-fehérvörösük! Vagyok én is olyan legény!

– A szigeti békés majálisról meséltél már – térítette vissza a beszélgetést a kezdetekhez Péter. – Milyen volt a másik vitamentes, közös ünnep? Azt is mostanában tartották?

– Mostanában? Összefolynak az évek, összemosódnak a dolgok az ilyen öregember fejében – hunyorgott az ősz bizalmi. – Azon a majálison sem voltak viták, de nem álltak külön-külön sátrak sem. Komoly arcú, ünneplő ruhás emberek tömege hömpölygött az utcán, hatalmas, erős hangszórókból bömbölt a központi színpad műsora, az emelvényen tekintélyes előljárók büszke csoportja szorongott, s a ceremónia-mesterek intésére egyszerre lendültek a karok, lobogtak a zászlók, zúgtak fel az ütemes tapsok, ezer és ezer torok skandálta az egyetlen vezér nevét.

– Félelmetes majális lehetett – gondolt bele Péter.

– Nem, nem félelmetes. Inkább szomorú – ingatta fejét az öreg. – Harsánysága ellenére is néma. Ünnepi színei ellenére is szimplán csukaszürke. Csak álltam a tömegben, és sajnáltam a sok, valódi ünnepet érdemlő embert. Mennyi jószándék, mennyi feszülő akarat, mennyi teremtő bölcsesség süppedt bele a kötelező egyformaság szellemi mocsarába!

– Ahogy ismerlek, ébresztőt kiabáltál! – csípett a szakiba Józsi.

– Dehogy. Egyedül? Te sem voltál velem, hogy támaszkodhassak rád – vágott vissza az öreg. – A többiek is hiányoztak. Rettentően egyedül éreztem magam. Csatlakoztam a kiabálókhoz, már a számon volt a név, amikor rádöbbszemtem, mennyire becsapom magam: elfedem, így befelé növelem a magányosságomat. Körülnéztem, s ugyanezt láttam a kiabálók szemében. Nem, nem félelmetes volt ez az üresség, hanem igenis nagyon szomorú. Megfordultam, hazaballagtam. Ha rágondolok erre a napra, még mindig sajog a szívem.

– Nem értelek – elégedetlenkedett Sanyi. – Most akkor együtt, vagy külön-külön? Láttuk: együtt nem megy. Külön-külön mindenki jól érezheti magát. Mi hát a bajod?

– Kiszáradt a torkom, csak annyi – tápáskodott fel az öreg szaki, bár nem ő volt a soros. – Hozok egy nagyobb nyeletet.

– Én értem – szólt Péter, mikor Bulenda eltűnt a sorban állók tömegében. – Egyszerre kell együtt lennünk, s ugyanakkor részérdekeink szerint külön-külön is maradnunk. Ahogy a mesebeli szigeten. Csak a külön-külön nem kérdőjelezheti meg az együttlét fontosságát.

- Lassan olyan lesz a szöveged, mind a Bulendáé. Csak a példabeszédeket el ne kezd – legyintett Józsi.
- Mesék azok! – kapott a szón Sanyi. – El tudjátok képzelni, hogy az öreg más majálisokon is megfordult életében, mint ezeken a ligeti tolongásokon? Nagy hantás ez a János.
- Meg is mondja, hogy legendákról beszél – vette védelmébe Péter az örökös szakszervezeti bizalmit. – Nem volt másutt, de lehetett volna. Lehetne most is.
- És akkor ki hozna nektek ilyen fáin teli korsókat? – igazított a bajszán az öreg, miután letette a négy igazi, párás, habkoronás üvegkorsót az asztalra. – Ki nem állhatom azt a vékony műanyagot...

Mese az eszenagy legényről, meg az ő választottjáról

Régen sütött már ilyen melegen a nap, álló hete még egy báránnyel sem pihent meg a Vakegér fölött. Bulenda és társai tikkadtan telepedtek le a törzsasztalhoz, s csak a behunyott szemmel lehúzott első korsó hozta meg a szót.

– Túl szép a menyasszony fekvése, Jani bátyám – morgolódott Józsi. – Valami nagy átverés készül itt az ígéretek körül...

– Én nem szoktam politizálni – szólalt meg halkán Sanyi –, de most én is érzem, hogy valami suskus van a dologban. Megszoktuk, hogy választás előtt mindenki ígér fűt-fát, aztán maradnak a régiben a dolgok.

– Ha nem romlanak, ugye – szúrta közbe Péter, de Sanyi leintette.

– Ezek most úgy tesznek, mintha betartának minden ígéretet. Visszavonják a cselédtörvényt, nagyot emelnek a közszolgálati béreken, adnak a nyugdíjasoknak is ezt-azt, emelik a családi pótlékot, sőt a tanévkezdéskor duplán jár majd, több lesz az ösztöndíj, bevarrják a túlbőzseket... Adómentes minimálbér! Valami lehet a dolgok háta mögött, higgyétek el.

– Nagy árat fizetünk ezért, meglátjátok! – sóhajtott a mogorva lakatos. – Tán még az oroszok is visszajönnek!

– Sőt, a tatárok is! – fortyant fel az örökös szakszervezeti bizalmi. – A csodaszarvast nyársra húzzák, a Balatont betemetik... Nem is tudom, hogyan szavazhattatok egy ilyen társaságra! De csak magatokra vethettek!

– Ne dühöngj, öreg – csitította Péter. – De mondd, neked nem gyanús ez az igyekezet? Hogy minden ígéretnek azonnal meg akarnak felelni?

– Gyanús, gyanús... – töprengett el az öreg szaki. – Nehogy végre felhőtlenül örüljetez valaminek! Csak gyanakodjatok nyugodtan, s majd úgy jártok ti is, mint az eszenagy legény a mátkájával!

– Miért, ő hogyan járt? – kérdezte óvatlanul Sanyi. Bulendának sem kellett több, már bele is fogott a történetbe.

– Volt egyszer egy módos ember, s volt annak két leánya. Az egyik szép volt, mint az álom, okos, rendes, szorgos, becsületes, a másik csúf volt, mint az ördög, meg aztán lusta, buta és gonosz is... Eladósorba kerültek a lányok, s a mi eszenagy legényünk kezdett igen forgolódni körülöttük. Persze, a szebbiknek, az okosabbiknak csapta a szelet, talán nem is hiába. A mesternek, a lányok apjának is feltűnt a legény buzgalma, s egy este elküldte hazulról a lányait, s egy üveg bor mellé invitálta a fiatalembert.

– Söre persze nem volt az öregnek! – morogta Józsi. – Persze, nekem sincs... Ki is a soros?

Bulenda hamar eleget tett a kötelességének, jót húzott ő is a párás korsóból, és megigazítván bajsztát, folytatta a mesét.

– Szóval a mester így szólt az eszenagyhoz: „Fiam, én tudom, milyenek a lányaim. Az egyik csúnyácska, butácska, s a természete sem a legjobb. A másik gyönyörű, okos, nagyszerű gazdasszony... Mind a kettőnek férjhez kell mennie, ez a dolgok rendje. Amelyiket választod, ha ő is úgy akarja, azt viheted, és én úgy látom, az akaratban egyiknél sem lesz hiány. De nem egyforma hozományt szánok a két lánynak. Szép műhelyt, takaros vagyont hoztam össze az elmúlt évek során, nem akarom, hogy pocsékba menjen, még azt sem, hogy elaprózódjon. Én

bizony az egész gazdaságot az okosabbiknak adom nászajándékul, ő biztosan úgy választ férjet, hogy folytatni tudják az én művetet. A csúnyácskának csak egy kicsi hajlékot szánok a város szélén, némi lábasjósággal, himihummival. Gondold meg, válassz szíved és eszed szerint.” Nos, lógó orral fordult ki az eszenagy legény a házból. Mi lehet emögött? A mester szabadulni kíván a szebbik, okosabbik lányától? Nem fordítva lenne természetes? Vigyék a gonoszt, mihamarabb, akármilyen áron... Valami suskus van a dologban, valami nincs rendjén azzal a makulátlan leányzóval. Aludni sem bírt éjjel, csak forgolódott, sóhajtozott. Se teste, se lelke nem kívánta a rút nőszemélyt, de a gyanú már fészket rakott a bögyében, rettegett a szép lány rejtett hibájától.

– Elég nagy marha volt! – nevetett Józsi. – Ha ott a vagyon, a szépség, az ész, nincs olyan hiba, amit ezek el ne takarnának.

– Lehetett valami ki nem mondott oka is a mesternek! – tűnődött Péter. – Én megértem, hogy nem döntött azonnal az a legény! Magam ugyanígy gondolkodóba estem volna.

– Legjobb ilyenkor hagyni a csudába mind a kettőt – vélte Sanyi. – Annyi nő van a világon!

Bulenda lassan a mese végéhez közeledett.

– Az eszenagy legény reggel megborotválkozott, kiritttyentette magát, felkerekedett és megkérte a csúnya, gonosz lány kezét. „Ennek legalább nem rejtettek a hibái” – gondolta magában. Azóta is ott nyomorognak a városszéli putriban. Hallgathatják a híreket a másik leányzóról, aki nem sokáig sírdogált hősünk után. Kezébe vette a gazdaságot, nemsokára férjhez ment, s ma már a kerítése is kolbászból van. Se rejtett hiba, se szégyellni való dolog nem derült ki róla, sejtetheték. A mi legényünk meg sopánkodik naphosszat: „Ha én ezt tudtam volna...”

– Lehetett volna másként is – csóválta a fejét Sanyi. – És akkor azért sírna!

– Nem az a baj, hogy gondolkodott a döntés előtt – morfondírozott Péter. – Az a baj, hogy gyáva volt. Nem mert hinni a szemének, a szívének, az eszének.

– Keserű tapasztalatok teszik ilyen gyávává az embert – dünnyögte halkán Sanyi. – Mert teszem azt, ha éppen elmebaj bujkált volna a lányban...

– Akkor sem szabad a nyilvánvalóan rosszat választani a gyanúsan tökéletes helyett. A rejtett hibákkal ráért volna akkor foglalkozni, amikor jelentkeznek – jutott a gondolata végére Péter.

– Egy biztos, így nem csalódott a választottjában! – szögezte le Bulenda, megkocogtatva az üvegkorsó szélét. – Ez sem utolsó dolog a mai világban! Igazam van, Józsi?

– De én jól választottam – védekezett a mogorva lakatos, nem is tudva pontosan, mi ellen.

– Választottál? – csodálkozott ártatlan szemekkel Bulenda. – Én még az eszenagy legénynél tartok, meg az ő választott mátkájánál. Te miről beszélsz?

Lassan szedelőzködtek, sóhajtván léptek ki a Vakegér hűvöséből a délutáni verőfénybe.

– Ha sietünk, még elérjük a meccset – bízta Sanyi a többieket.

– És a tatárjaitok sem érnek utol bennünket – hunyorgott az öreg szaki.

Példázat a parlagfüves provinciáról

Bulenda sógora két bográcsnak is aláfűtött, az egyikben már illatozott a készülő ígéretes kakaspörkölt, a másikba most készítette oda főni a felkockázott burgonyát.

A telken szorgoskodó derék vasasok egyre gyakrabban tekintettek a szabadtéri tűzhely felé.

– Ez lesz ám az igazi, jó magyar étel – sóhajtott Józsi, a mogorva lakatos –, nem is az a kukoricás mexikói csuszpájz, amit a János anyósa kotyvasztott a múlt héten. Hiába, a magyar gyomor csak a hazai étkekre kordul igazán...

– Kordulna neked akármire, ha abbahagyhatnád ennek a piszok gaznak a cibálását – nevetett Péter. – Látom rajtad, igazában a Vakegér levegője hiányzik neked. Itt túl sok az oxigén...

– Meg a virágpor, ugye – bólintott Sanyi. – Mintha amiatt jöttünk volna.

Valóban, egy hete Bulendáék társasházát megfenyegette az önkormányzat, ha nem irtják ki a környékükön a parlagfüvet, (írgum-burgum) százezer forint büntetést fizetnek. A Vakegérből a társaság hazakísérte az öreg szakit, egy-kettőre kitépték a rengeteg gyomot, velük serénykedett az örökös szakszervezeti bizalmi bográcsos sógora is. Munka után kapták Bulenda anyósától azt a mexikói hagymás-kukoricás egyveleget (pulykafasirttal), amit Józsi azóta sem tudott megemészteni. A sógornak is lassan járt a villa a kezében, közben nagyokat sóhajtott.

– Bökd már ki, mi bajod! – szólt rá a háziasszony. – Csak nem a főztömet fitymálod?

– Nem, nem, dehogy – szeppent meg a sógor. – Csak arra gondoltam, hogy ugyanígy ellepte az én telkemet is a parlagfű. Sőt, még ennél is jobban. Ha ilyen segítségem lenne – pillantott körül –, secperc alatt kigyomlálnánk.

S mikor látta, hogy Bulenda anyósa eltűnik a konyhaajtó mögött, hozzátette:

– Főznék nektek egy igazi, kunsági kakaspörköltet! Hét nyelven beszél az!

Szó szót követett, s miután abban is megegyeztek, hogy ki viszi fel a láda sört a hegyoldalba, elfogadták a meghívást. Így került a brigád újra, az emlékezetes krumplipaprikás-főzés óta először, Bulenda sógorának telkére. Nem túlzott a gazda: a valahai kert minden négyzetméterét ellepte a gyom, látszott, ebben az évben nemigen látogatta senki a birtokot. Szaporán nekiláttak a munkának, tövestől cibálták ki a szívós gyomokat, ha kellett, kapával, ásóval, Bulenda-féle spéci szurka-csővel távolították el a beszakadt gyökereket. Nem kímélték a pitypangot sem, annak a gyökerei különösen ragaszkodtak a talajhoz. Szégyen, nem szégyen, a mászás vasakhoz szokott legények alaposan megizzadtak, sűrűn tapogatták a derekukat, s nem akárhová kívánták azt a fránya gázt.

Amikor a telek végében megpihentek, kiegyenesítették meggörbült tagjaikat, Józsi igencsak elgondolkozott.

– Ez a parlagfű idegen Magyarországon, idegen Európában. Ötven éve hírét sem hallotta senki. Azért borít be most mindent, mert a föld, a növény- és állatvilág nincs felkészülve a védekezésre, s az ember sem találta meg igazán az ellenszerét. Idegen, mondom, nem társul be abba a rendszerbe, aminek a nevét a Péter tudja.

– Ökológiai rendszerbe... – kapott a szón a legfiatalabb kolléga, de Józsi nem hagyta szóhoz jutni.

– Nincs más mód, gyökerestől ki kell tépni, mielőtt minden tenyérnyi helyet elfoglal. Mielőtt kiszorítja az ősi növényzetet. Így van ez, mondják, az emberek világában is. Az idegen egy ideig megbújik, lappang az őslakók árnyékában, aztán csak kinyílik a csipája, s azt veszed észre, már nincs helyed a magad országában. Sokan mondják. Minden idegent gyökerestül kell kiirtani.

– Bolond lyukból bolond szél fúj – mordult fel Bulenda. – Neked is inkább az ebéden járna az eszed! Segíthetnél egy kicsit a sógornak.

– Szívesen – tért vissza a hétköznapi eszéhez Józsi. – Az legalább nem lesz idegen feladat. Hazai ízek, hazai anyagok, hazai ízléssel... Ennek a sok szívós vacaknak a szaga úgylis csavarja már az orrom.

– Hazai ízek, hazai alapanyagok – hümmögött az öreg szaki. – Nemigen figyeltél annak idején az iskolában! Ötszáz éve hol voltak ezek, az igazi magyar konyha oly nélkülözhetetlen hozzávalói... Irtsunk ki minden idegent! Szólok a sógornak, ne siessen úgy az ebéddel! Mi még körülnézünk itt a környező kertekben! Kiirtjuk ott is az idegen gazokat! Péter, te a paprikával kezded, az abból a bűnös Mexikóból származik, mint az anyósom csoda-keveréke. Ne kímélj egy tövet se! A pogány törökök szabadították ránk! Sanyi, te a paradicsomot pusztítod. Amerikai jövevény az is! Ki vele! Józsi, te vagy a legerősebb, tiéd lesznek a krumpliföldek! Rajta, csak rajta, szaggasd a levelét, gázold a gumóját! Még elfoglalja az ősi paréj helyét! Ha végeztetek, neki a kukoricásnak! Még ma is sokan tengerinek, törökbúzának hívják. Fúj, még a gondolata is idegen! Aztán ott a gyerek íja, nyila, lelőhetitek vele a szomszéd pulykáit, micsoda ocsmány, betolakodó madarak! A gyöngytyúk biztos Afrikából jött, a néma kacsa Kínából... Csupa felforgató elem! S már a struccok is közelednek!

– Ne vesd el a sulykot, öreg! – csitítgatta Bulendát Péter. – Nem akart a Józsi senkinek sem ártani.

– Csak mondom, amit hallok – vonogatta a vállát a mogorva lakatos. – Meg látom a két szememmel, érzem a két kezemmel, az orrommal, a torkommal ezt a sok bűdös parlagfüvet. Még csak el sem gondolkozhat róluk az ember?

– Gondolkodni? Azt lehet! – hagyta rá az örökös bizalmi. – Akkor miért nem próbálsz?

– Végülis: most nem magyar ételt eszünk? – tamaskodott Sanyi. – Valami amerikai konyhára vagyunk annyira büszkék?

– Bolond vagy te is, csak nem forogsz – csattant fel újra Józsi, de hamar elnevette magát. – A kakas magyar volt, és az a lényeg, nem?

– Akárhonnan származnak is az alkotórészek – a ragályos bölcselkedés most Péteren vett erőt –, az a szellemi erő és az a gyakorlat alakítja az egészet hazaivá, amit mi hozzáteszünk...

– Elég, elég – állt riadtan a szóáradat útjába Sanyi. – Lehet, hogy a parlagfű a jövő kultúrnövénye? Szóval nem is volna szabad irtanunk?

– Ne reménykedj – nevetett Péter.

– Hogyne kéne a parlagfüvet irtani! De mennyire kell. Csak nem azért, mert idegen, hanem azért mert... – kezdte magyarázni Bulenda, de Józsi közbevágott.

– Mert annyi haszna sincs, mint Bulendának a paraszti munkában!

Az öreg már-már válaszolt, valami frappánsat, csípőset persze, de aztán csak végigsimította a bajuszát. Felbontott pár üveg sört, körbeadta, elvigyorodott.

– Gyertek, nézzük meg, megpuhult-e végre az a bennszülött kakas abban az újvilág-ízű lében. A sógor még a végén azzal a francúz vörösborral is képes elidegeníteni tőlünk... Azt meg semmiképpen nem tűrhetjük, igaz?

– Hát azt nem – nyalta meg a szája szélét Józsi.

Bürgék vagy bürgerek?

- Nem értem én ezt az új módit – sóhajtott Sanyi a Vakegér törzsasztalánál. – Nem értem, no. Egyik nap birka vagyok, ostoba bürge, akit félresikerült pásztorok terelnek, a másik nap meg *bürger* vagyok, azaz igazi polgár, a jövő letéteményese.
- Kérdezd meg Bulendát, biztos van rá magyarázata – vigyorgott Józsi, akinek a hóna alatt háromféle újság is gyűrődött.
- Isten ments! – kiáltott fel Péter. – Bulenda ma a mennyekben jár, úgy érzi, győzött, mellette szavazott az egész világ. Soha sem lenne vége a példabeszédének!
- Ki jár ma a mennyben? – kérdezte az öreg szakí, aki éppen végszóra telepedett le barátai közé.
- Azért, mert néhány tucat szavazattal az enyémekek győztek a pótválasztáson, máris itt lenne a mennyország? És épp egy önkormányzati képviselő hozná el?
- Neked feltétlenül – bólogatott Józsi. – A legyőzötteknek meg kezdték fűteni a tisztítótűzet...
- Nem tudom, te hová szavaztál – dünnyögte az örökös szakszervezeti bizalmi – de ha jól sejtem, neked éppúgy kijár ez a feltételezett mennyország, mint nekem. Így gondolták ezt annak idején a porteleki favágók is!
- A porteleki favágók? – csodálkozott Péter. – Sohasem meséltél róluk!
- Lehet – törölte meg sörhabos bajuszát Bulenda. – Pedig tanulságos történeteim vannak róluk. Nem is értem, erről a csodálatos csapatról eddig miért nem beszéltem!
- Ha el nem ugrunk, most mesélsz róluk, lefogadom! – sóhajtotta Józsi. – De mielőtt elkezded, ki kell kérned a következő kört! Hogy el ne macskásodjon a torkunk...
- Ezen ne múljk – legyintett az öreg, s máris intézkedett: hamarosan ott habzott mindenki előtt a habkoronás második korszak. – Szóval egyszer a portelekiek választhattak, favágók közül kik vágathatják ki a falutól megrendelt hatalmas fát. Ritka volt az ilyen nagy megbízás, azonnal tudta minden érintett, hogy vagy az évszázados öreg gyertyánt kell kivágniuk, vagy a hasonló korú vénséges vén tölgyet. A fizetség csaknem ugyanaz volt, gallya, potyadéka a fának, a fáradság sem különbözött, mégis vita támadt a mesterek között.
- Mi a fenén vitatkozhattak? – csattant fel Józsi. – Vágták volna ki mind a kettőt...
- Nem, nem, csak *egy* fára volt szüksége a megrendelőnek, vagy a gyertyánra, vagy a tölgyre – folytatta a történetet Bulenda. – Hatan voltak a legények, hárman a gyertyánt javasolták, hárman meg a tölgyet.
- Miért nem estek neki valamennyien az egyiknek, mondjuk a puhábbiknak vagy a közelebbinek? – értetlenkedett Sanyi.
- Egy fa kivágásához három favágó kellett, nem több, nem kevesebb. A falu népe a gyertyánosokra szavazott, így hát az a három legény kapta meg a munkát, s persze az érte járó fizetséget is. A másik három hoppon maradt, végezhetette tovább a falubeli aprómunkát, felapríthatták a Mária néni tűzifáját, meg ilyesmi.
- Minden csoda három napig tart, egy favágás még addig se – legyintett Józsi. – Mi ebben a történet?
- Elfelejtetted – emelte fel a mutatóujját az öreg –, a mesében éppen három nap egy esztendő! Éppen ezért a következő évben robbant ki a botrány.

- Botrány? Elvégezték a feladatot, megkapták a díjukat, ki miért hőzönghetett? – csodálkozott Péter.
- Addig nem is szólt senki semmit, amíg a potyadékot a rokonoknak, komáknak osztották szét a legények – megdolgoztak érte, annak adják, akinek akarják, vélte a falu. Akkor is csak maguk elé dűnnyögtek a népek, amikor a kocsmában folyvást saját dicsőségükről zengették a nótát. De akkor, amikor a falu minden ügyében ők kezdtek eljárni, megváltozott a helyzet.
- Csak a fadöntésre kaptak megbízást, nem? – csodálkozott Józsi.
- Tudod, háromnaponként szálltak az évek, ki emlékezett rá pontosan – mosolygott a bajsza alatt a szakí. – Ők mindenesetre másként értelmezték a dolgot. A *gyertyánosok*, mert már így nevezték magukat, azt hirdették, hogy az egyszeri szavazáson mindenre felhatalmazást kaptak, mindenre, ami csak a falu közös ügyeit illette.
- Három legény? Bármilyen kemények voltak is, mit tehettek egy egész község ellen – tamáskodott tovább Józsi.
- Nem hárman voltak már – legyintett Bulenda. – Vedd hozzá csak a rokonokat, komákat, meg azokat, akiknek leesett valami a hajdani munka hozadékából! S a kocsmában fizetett ünneplő köröket sem feledte el mindenki! Manapság ugyan ritka madár a hála, de akkoriban még számítani lehetett rá. Népes, sőt erős lett a gyertyános csapat, s a hangja még erősebb. Hogy Sanyi gondjára visszatérjek, a nem hozzájuk tartozókat elkezdtek birkának, *bürgének* csúfolni, magukat meg büszkén *bürgereknek* nevezték, ez a szó azon a tájon egyszerre jelentett birkapásztort és okos polgárt. Meg is próbálták terelgetni a kijelölt nyáját a maguk módja szerint.
- Azok meg hagyták magukat – bólogatott Sanyi.
- A falu egy darabig élte a maga normális életét. Az új feladatokhoz új legényeket választottak, még a kocsmában is felhangzott néha egy-egy nem megrendelt nóta. De a gyertyánosok bizony elhallgattatták. Az új legények munkáját rendre ócsárolták, a falu ügyeit – lett légyen az bárkire bízva – maguk próbálták intézni. Lépten-nyomon, még a szomszéd falvakban is rossz hírért keltették a bárgyú bürgéknek, úgy viselkedtek, mintha csak az igaz gyertyánosokra épült volna a világ. Rosszkezd, gyanakvás, gyűlölködés telepedett Portelekre.
- Hosszú ideig nem lehet rosszkezdűen élni – vetette közbe Péter.
- Aki az én nótámba belepiskít, azt hamar kipofozom a kocsmából – bólogatott Józsi.
- Nem is tartott sokáig a dolog – adott igazat nekik az örökös szakszervezeti bizalmi. – Tíz-tizenkét évig, s az háromnapos esztendőkkal számolva nem is olyan hosszú idő. Elhalványodott a nagy fadöntés emléke, új generáció cseperedett fel, a világháló is elérte a falut...
- De a bürgék lassan heverik ki a sebeiket – dűnnyögte Péter.
- Nem lassabban, mint a *bürgerek* a hiúságukat. És persze a mi évünk is hosszabb! – nézett rá az öreg.
- Én nem tudom megkülönböztetni a gyertyánt a tölgytől – szólt közbe Sanyi. – Akkor most birka vagyok, vagy mi?
- Messze van a Vakegér Portelektől! – igazította meg a szemüvegét Bulenda. – Péter meg keres neked az interneten egy jó tanfolyamot, ahol kiismerheted a fákat, sőt még a cserjéket is.
- Végre ihatunk valamire – emelte korsóját Józsi, a mogorva lakatos.

Botrány a Vakegérben

– Hát ilyet is régen látott a Vakegér! – ült vissza lihegve a többiek közé Józsi, miközben megigazította ruházatát, megtörölte az arcát, sőt, illem ide vagy oda, meg is fésülködött.

Társai még mindig megbabonázva bámulták. Tudták, hogy bivalyerős a barátjuk, tudták, hogy a bátorságért sem megy a szomszédba, de amit az imént művelt, az minden várakozásukat felülmúlta.

A csapos összesöpörte a törött üvegeket, korsókat, poharakat, felállította a felborított székeket, a törötteket – „a leltár miatt, tudjátok!” – megjegyzéssel kivitte a sufniba.

– Rég volt ilyen botrány a Vakegérben – tűnődött el Péter.

– Volt, de te arra nem emlékezhetsz – bólintott Sanyi. – Óvodás lehattél... Akkor a Dozsó pakolta ki a berendezést, a vendégekkel együtt. Kapott is érte hat hónapot.

– Erre az én vendégeim vagytok – pakolta eléjük a teli korsókat a csapos. – Nem is tudom, mi lett volna, ha nem vagytok itt. Kértek valami gyorsítót hozzá?

Elhárították a szíves invitálást, s alaposan kitárgyalták az iménti esetet. Mert mi is történt ma a Vakegérben? Valamelyik távoli futbalcsapat szurkolói (nem tudták megállapítani, melyiké, de sejtették), bemelegítő körúton voltak az esti meccs előtt, s betévedtek a Vakegérbe. Ittak valamit, de látszott, nem most kezdték. Ordítottak, zászlókat lobogtattak, tarkára festett arcukon barázdákat mosott a veríték. Alig voltak öten vagy hatan, de betöltötték az ivót, s rövidesen kikezdték a vendégekkel. Arra akarták rávenni Bulendáékat, hogy tanulják meg, s ordítsák velük ellenfél-csúfoló trágár rigmusukat, s amikor a derék vasasok nem voltak kaphatók a játékra, törni-zúzni kezdtek. Akkor emelkedett fel Józsi, s kapott mindkét kezébe egy-egy vezérszurkolót. A többiről sokáig szólnak majd a Vakegér legendái! Két perc sem telt belé, a felpofozott sportbarátok mind kint heverték a járdán, a bejárat előtt, s csöppet sem igyekeztek vissza. Azt is békén tűrték, hogy a fogyasztásuk ellenértékét legombolják róluk, s az elkobzott zászlókért sem emeltek szót (úgyis eltört a nyelvük). Örültek, hogy komolyabb sérülés nélkül megúszták a dolgot, s fel tudtak kapaszkodni az éppen érkező buszra. Józsinak nem volt szüksége segítségre, hiába állt mögé Péter, Sanyi, sőt még az öreg szaki is, egyedül megoldotta a nagytakarítást.

– Ilyen régen nem volt – dünnyögte Sanyi. – Az asszonyt, a gyerekeket is kivittük a meccsre. Ugrattuk egymást, szidtuk persze a bírót is, de nem így!

– Elvadultak a népek – bólogatott Józsi is. – Észrevettétek, hogy egy szóval sem a saját csapatukat dicsérték, csakis az ellenfelet mocskolták? S mindjárt nyúltak a székekért! Csak a korsóból összetörtek vagy tizet! Nem értem, miért nem lehet ezeket megfékezni!

– Mi értelme van az egésznek? – tűnődött Péter. – Kétszer tizenegy ember rúgja a labdát, jól, rosszul, manapság inkább rosszul, mint jól, százak, vagy ezrek meg szidalmazták, sőt verik egymást... Megérteném én, ha a csapat és közönsége egy jól körülírható, azonos közösségből állna, mint régen a gyári kluboknál, vagy a falusi együtteseknél láttuk, de ma igazából semmi közük egymáshoz. A drukkerhadak elszakadtak a sporttól, a fenntartó közösségtől, magáért a balhéért vannak együtt. Pótcselekvés, deviancia az egész...

– Én nem mindig értem, amit mondasz, de ilyen régen nem volt – szögezte le ismét Sanyi.

– Mindenütt durvul a hangnem – tette hozzá Józsi. – Ugyanezt látom a politikai gyűléseken is. Mintha csak hőzöngő drukkeremből állna a világ. Céltalan az egész, csak egyet tudok, meg kell végre állítani. Akár úgy, ahogy az előbb én voltam szíves...

– Abban igazad van – szólalt meg az örökös szakszervezeti bizalmi –, meg kell akadályozni, hogy akár a pályákon, akár a politikában az ilyen vandálok uralkodjanak. Abban azonban tévedsz, hogy az egész céltalan, Sanyi pedig azt tudja rosszul, hogy régen ilyen nem volt. De mennyire, hogy volt ilyen! Még ilyenebb!

– Neked történeted van! – gyanakodott Józsi.

– Csak rövid! – somolygott Bulenda János.

– Ajj! – nyögött fel Sanyi, s intett a következő korsókért. Azt öreg szaki meg belekezdett a rövid történetbe.

– Tudjátok, a rómaiak imádták a kocsiversenyeket. Még a régi görögöktől lesték el őket, s egészen a birodalom bukásáig a legkedveltebb szórakozásnak számítottak a négyesfogatok bajnokságai. Nem, nem a Nyugat-Római Birodalom bukásáig, mi mindig csak arra gondoltunk, ha Rómáról van szó, pedig a Kelet-Római Birodalom ezer évvel túlélte a másikat. Igaz, despotikus, keleti rendben, de ez most nem tartozik ide! Ám a kocsiversenyek igazi virágkora itt köszöntött a világra! Rengeteg bajjal, problémával, válsaggal küzdött a birodalom, rabszolgázadások, idegen betörések, nyomorúság, vallási ellentétek veszélyeztették a császár hatalmát, a talpnyalói uralmát. Ezek elfedésére kitűnő eszközt lelték a kocsiversenyekben, illetve a körjük szervezett tömeghisztériában. A különböző istállók különböző színeket kaptak, volt piros, sárga, fehér, de a legnagyobb tábora a kéknek és a zöldnek volt. A szurkolók csakis csapatuk színeiben jártak, házukat is olyanra festették, s esküdt ellenségeknek tartottak mindenkit, aki más színt viselt. A szurkológárdákban együtt drukkolt és verekedett a szegény és a gazdag, a főpap és a rabszolga, a klubszín elfedte a valódi érdekellentéteket. A császár a zöldekhez csatlakozott, a császárné a kékekhez, így szinte hivatalossá, államivá tették a mozgalmakat. Egyre véresebbek lettek az összecsapások, addig, amíg szabályos lázadás, felkeléssé nem vált a sportszenvedély: a kék és a zöld szabályosan lemészárolták egymást, természetesen családostul, háznépstül.

– Pár éve Közép-Amerikában is szabályos háború tört ki a futball miatt – szólt közbe Péter, de az öreg befejezte a maga történetét.

– Az harminchárom éve volt, amit én mesélek, az meg másfél évezrede. No, amíg a kék és a zöld egymást kaszabolták, addig a császári ház leszámolt az ellenfeleivel, az egyház az eretnekeivel, a hivatal a reformerekkel, a hadsereg is megindult a régi Róma határai felé, s amikor végre megszilárdult az állam, véget vetettek a kék-zöld viszálynak is. De még évtizedek múlva is, ha valami válság ígérkezett, újra kibontották a gondosan félretett kék és zöld lobogókat...

– Gondolod, hogy most is valami ókori ármány lappang amögött, hogy a hatóságok hagyják, sőt bátorítják az ilyen elfajzott áldrukkereket? – támaszkodott Péter.

– Csak egy régi történetet meséltem – húzott nagyot korsójából Bulenda.

– Mindenesetre én legközelebb is kiszórom az ilyeneket a Vakegérből – morogta Józsi. – Még hogy kék, meg zöld... Attól lesznek igazán színesek, amit tőlem kapnak.

– Meglehet – mondta halkan Bulenda. – Egyszer Angliában is kitört a szurkolók háborúja, ha jól emlékszem, a krikett miatt estek egymásnak a népek.

– A Vakegérben pedig a Bulenda példabeszédei miatt – vágott közbe Józsi.

Egészségügy séta félálomban

Szabadságot vett ki az öreg szaki, de megígérte, a Vakegérbe azért benéz, nehogy megszólja valaki, hogy netán a sorosság alól kíván kibújni. Mert ma valóban ő volt a soros...

A társaság többi tagja időben érkezett, Józsi, a mogorva lakatos meg is jegyezte:

- Nem vall a szakira ez a késés. Csak otthon tartotta az asszony!
- Nem olyan papucs a mi János bácsink – mosolygott Péter. – Ha megígérte, itt is lesz.
- Elszunyókált az öreg – vélte a hallgató Sanyi.

Már-már kikérték Bulenda helyett az első kört, amikor lihegve beesett az ivóba az öreg.

- Franc a sétába – dünnyögte. – Fene gondolta, hogy ilyen megerőltető!

Mindenki tudta, hogy az orvos hosszú sétákat javasolt a szakinak, nyugodt életvitelt, meg persze diétát – hiszen reménytelen küzdelmét a túlsúly ellen már-már végképp a kilók nyerték. A szíve is rendetlenkedett mostanában.

- Merre jártál, öreg? – kérdezte Péter, de Józsi ráförmedt.

- Ne faggasd! Képes, és elmeséli!

- El bizony! – bólított az örökös szakszervezeti bizalmi. – Mert olyan helyeken jártam, amilyenekről ti még csak nem is hallottatok! Csak kaléztok, mint a birkák a legelőn, otthonról a gyárba, onnan a Vakegérbe, aztán megint haza, nem is tudjátok, milyen érdekes városban laktok!

- Ne beszélj! – dörrentett rá Józsi. – Előbb a csapossal illene néhány szót váltanod!

- Persze, persze – emelte fel mindkét kezét a szaki. – Tudom a dolgom! Mindenkinek a jobbikból! – rendelkezett.

Kihozták a gyöngyöző, habkoronás korsókat, elégedett sóhajok jutalmazták az első kortyokat.

- Most már beszélhetek? – simította végig bajuszát az öreg.

- Ha más megoldás nincs – törődött bele a dologba Józsi.

- Elindultam, hogy beváltsam az ígéretemet – kezdte Bulenda János. – Úgy véltem, a legjobb, ha a város szélén teljesítem az egy órás sétát, ott csak jobb a levegő, nem? Felültem a buszra, elmentem a végállomásig. Úgy emlékeztem, ott már kezdőnek a mezők... De mára megváltozott minden! Egy ismeretlen városrészbe vitt a busz, szigorú szürke házsorok közé. Nem ismertem ki magamat, hát úgy gondoltam, betérek egy sörözőbe, s megkérdezem, merre is van a város vége.

- Naná, majd egy templomba tértél be – vigyorgott Péter.

- Ne vágj a dolgok elébe! – mordult rá a szaki. – Egy sörözőbe léptem be, mondom. Köszöntem, ahogy illik, s már kérdeztem volna az irányt, amikor rám förmedtek. „Vedd le a sapkád!” – mondták többen is. Meglepődve kaptam le a fejfedőmet, s akkor vettem észre, hogy a teremben kizárólag kopasz emberek iszogatnak, beszélgetnek. Hárman ugrottak mellém, s alaposan megvizsgálták a kobakomat. „– Ez itt körben, s főleg hátul bizony dús hajú! – sajnálkozott az egyik ítésh. „– Felül azonban kis jóindulattal nézve tök-kopasz!” – replikázott a másik. „– Akinek két szál haja van, az dús hajú” – mondta ki a verdiktet a harmadik, s bizony már repültem is, a lábam sem érte a földet. No, szép kis hely, gondoltam, s

azonnal a szemben lévő kocsmába tértem be, talán ott útbaigazítást kapok. Már nem is csodálkoztam, hogy ott is így fogadtak: „– Vedd le azonnal a tökfödődet!” Eltaláltatok, ez a dús hajúak sörözője volt. Megvízsgáltak őket is tüzetesen, s hamar kimondták az ítéletet: „– Kopasz! Nincs helye közöttünk!” S bizony innen is rövid úton voltam kénytelen eltávozni, még hozzá igen sebesen. Hová keveredtem? – füstölögtem magamban, amikor hirtelen egy kis kápolna elé értem.

– A félkopaszok templomába, mi? – vihogott Józsi. – Bulenda utca négy!

– Te sem tartod el sokáig a fésűsipart, kisöcsém! – vágott vissza az öreg, de folytatta a mesét. – Gondoltam, a templom a békesség szigete, itt hamar dűlőre jutok. Nem így történt! Néhány hívő lézengett egy furcsa oltár előtt, de ahogy megpillantottak, mind odaszaladt hozzám. Illedelmesen útbaigazítást kértem, de a legnagyobb hangú rám förmedt: „A mi urunk mindenkinek útmutatást ad. Hozzá fordulj bizalommal!” Tréfára vettem a szót: „– Hogyan mernék minden kicsiséggel Jézushoz fordulni?” Majdnem megették! Még hogy Jézushoz! Amint a nagy ordításból kivettem, ők valami nagy megújulás egyetemes egyházának hívei, s csak annak válaszolhatnak, aki megtér az ő egyedül üdvözítő hitükre, esküt tesz a gyógyítók (így hívhatták a papokat) előtt. Már azzal bünt követtek el, hogy szóba álltak egy ilyen hitetlen kutyaival, mint én. Szóval szégyen a futás, de hasznos – menekülőre kellett vennem a dolgot.

Most már nem érdekelt a város széle, de még ide sem kellett indulnom, így tovább ismerkedtem a csodás városrészszel. Egy hatalmas épületre ki volt írva: „Cimbalmosok klubja”. Betértem, az előcsarnokban hatalmas tömeg nyüzsgött, ide-oda rohangáltak, papírokat lobogtattak, gyűjtő hangú beszédekkel mondtak a szabad cimbalom korának beköszöntéről, könyveket árultak a rózsafa és a bükkfa erényeiről. Az egyik szónok váratlanul felém bökött a mutatójával: Hé te ott, új ember, te tudsz cimbalmozni? Dadogtam valamit a szájharmonikámról, de a kérdezőt nyilvánvalóan nem érdekelte a válaszem, már mással foglalkozott. Egy szimpatikus emberkét megszólítottam: „– Nem is tudtam, hogy ennyi cimbalmos van a városban! Micsoda koncertek lehetnek itt! Mert ugye, rajtam kívül mindenki szokott cimbalmozni?” „Mindenki tud, az biztos! Mindnek papírja van róla, van, akinek három is! – válaszolta. – De hangversenyek nincsenek. Sajnos, a klubnak nem telik egy árva cimbalomra sem. Nagy a rezszi, tudja! A múltkor egy öreg cigányember hozott ugyan egy kiérdemesült jószágot, de hát kívülállótól nem fogadhatunk el ajándékot.” „– Kívülálló? – csodálkoztam. – Miért nem vették fel azonnal a klubba?” „– Egy papírja sem volt – rázta meg szomorúan a fejét az emberke. – Mi pedig adunk a minőségre.”

Józsi feltűnően megkocogtatta üres korsója oldalát. Péter, majd Sanyi is csatlakozott az alkalmi zenekarhoz.

– Tudjuk, hogy cimbalmozni nem fogsz, de néhány teltebb hangú hangszerről gondoskodhatsz! – adott hangot a közvélekedésnek a komor lakatos.

Mit volt mit tenni, az öreg beszerezte az új instrumentumokat, s nagy sóhajrással befejezte a történetét.

– A klub szomszédságában is hatalmas épület állt. „Egységes Iparos Egylet” – hirdette tetején a villogó felirat. No, végre otthon leszek, gondoltam. Óriási előtérbe léptem itt is, de most egy árva ember sem fogadott. A csarnokból számtalan gondosan feliratozott ajtó nyílt: önálló iparosok köre, ipari munkások klubja, segédmunkás-egylet, szakmai testületek szobái, kamarák és szakegyletek helyiségei sorakoztak, mind-mind üresen. Kurjantottam egyet, hát nagy nehezen előkerült egy álmos, tohonya gondnok-féle egyén. Némi borra valóért elmondta, hogy azért üres az épület, mert az alapítók a tisztes iparosok nevében olyan szigorú alapszabályt hoztak, hogy eddig senki sem felelt meg a tagsági követelményeknek.

– Akkor miért nem enyhítik a szabályokat? – hűmmögött Sanyi.

- Ezt kérdeztem én is – bólintott az öreg. – Az alapszabályt azonban csak a közgyűlés módosíthatja. Ha nincsenek tagok, nincsen közgyűlés sem. Csak az a szép, üres, komfortos épület... Már-már kitaláltam volna valamit, amikor az órámra pillantottam. Ti már ott lehettek a Vakegérben! – gondoltam, s gyorsan fogtam egy taxit, hogy el ne késsek.
- Mennyi marhaság egy délutánra! – húzta el a száját Józsi.
- Otthon hevertél, hogy mindezt kitaláld, és melleleg megúszd a sétát – vélte Péter.
- Miket gondolsz rólam! – háborodott fel az öreg szaki, de ki tudja miért, fülig elvörösödött.

Bulenda önkormányzatot szervez

- Lumpoltál egész éjjel, öreg, aztán most a szemed körüli karikákat a választásokra fogod! – ingerkedett Péter az örökös szakszervezeti bizalmival, amikor a nehéz nap végén végre leülhettek a Vakegér törzsasztalához.
- Lumpoltam, bizony! – mordult föl a szaki. – Mégpedig egy olyan fiatal lánnyal, aki az unokám lehetne! Egész nap, meg persze fél éjszaka le sem vette rólam a szemét! Figyelte minden apró mozdulatomat, ha kimentem a szavazóhelyiségből, elkísért, ha szót váltottam valakivel, kétszeresére nyúlt a füle!
- Ne túlozz, János! – szólt rá Józsi. – Még legénykorodban sem akadt meg rajtad a leányzók szeme... Nem mondom, a meséiddel elkábítottál egyet-kettőt, de már a szöveged felett is elmúltak az évek. Még hogy le sem vette rólad a szemét!
- Pedig igaz! – nevetett Péter, aki ugyanabban a körben számlálta a szavazatokat, mint Bulenda. – Az egyik párt úgy igazította el a képviselőit, hogy a másikat feltétlenül csálnak, ha nem néznek a megbízottaik körmére. Így aztán a szaki tényleg a figyelem fókuszába került.
- Majd pont a Bulenda csal! – háborodott fel Sanyi. – Aki ismeri, tudja...
- Hát pont ez az, aki ismeri... De hát nagy a város, nem ismerhet mindenki mindenkit. Nekem kimondottan tetszett ez a figyelem – mosolygott a szaki. – Rég legeltette rajtam ilyen csinos lány a szemét!
- Alakíthatnál volna vele egy kisebbségi önkormányzatot – csippentett a szemével Péter.
- Azt! Kisebbségi önkormányzatot! – kapott a szón Józsi. – Ekkora marhaságot! Egy négyzetméteres lapon ezer név! Milyen alapon szavaz mindenki a kisebbség ügyében? Én bizony üresen dobtam be azt a lepedőt!
- Akkor te is nekem csináltál pluszmunkát! – vigyorgott Péter. – Képzeld el, minden egyes ilyen lapra rá kellett vezetnem, hogy *Üres, érvénytelen!* És mind a kilencünknek alá kellett írunk!
- Én biztos odavágtam volna az egészset! – borzongott meg Józsi. – Ez egyszerűen szívatás!
- Én is odavágtam volna, de nem ezért! – szólalt meg váratlanul a hallgatag Sanyi. – Én átböngésztem a névsorokat, át bizony! Sok meglepetés ért! Levitézlett ilyen meg olyan párttitkárokról, politikai kalandorokról derült ki, hogy tulajdonképpen románok, bolgárok, örmények, hottentották... Felháborító! Így csempésznék vissza magukat a politikába...
- Semmi jogtalan sincs benne! Mindenki annak határozza meg magát, aminek akarja! És titkosan, ez a fontos! Persze, olyan a szavazás is, mint maga a törvény, kusza, ellentmondásos, rendezetlen, de jóindulatú – tűnődött el Bulenda. – Nem a törvényhozók tehetnek róla, ha mi mindig a fonákjára fordítjuk a dolgokat.
- Mi? – döbbsent meg Péter. – Mi aztán éppen nem...
- Eddig nem – somolygott az örökös szakszervezeti bizalmi. – De majd eztán! Elhatároztam, hogy a következő választásig megalakítjuk a morva kisebbségi szervezetet, és indulunk a választásokon. Más morva nem lévén, meg is nyerjük! Megalakítjuk a morva kisebbségi önkormányzatot, felnyaljuk a suskát a polgármestertől, és képviseljük a kisebbséget. Azaz önmagunkat. Beleszólunk mindenbe, élünk a jogainkkal!
- A te őseid között bujkálhat egy morva, a neved – azt mondtad – onnan ered. De az összes valahai honfitársad kivonult még Szvatoplukkal – csóválta a fejét Péter. – Ki hisz neked?

– Hinnie kell mindenkinek. Én morva vagyok és kész. A Józsi majdnem morva, két betű többlettel...

– Mogorva... – mosolyodott el Sanyi.

– A Sanyi a morva! – sértődött meg Józsi. – Meg a keresztanyja!

– Ő is – bólogatott Bulenda –, s persze Péter is. Ő ugyan csak morva gyökerű felvidéki kisebbségi... De az is érvényes! Ötödiknek hozom a bográcsos sógort, az, ha iszik néhány üveggel, morvául tud énekelni...

– Úgy is lehet mondani – békült meg nevetve Józsi.

– Szóval megválasztjuk magunkat egy-kettőre, felvesszük a pénzt, s megkezdjük áldásos munkánkat! – lendült bele a tervezésbe az öreg szaki. Ápoljuk a kisebbségi kultúránkat! Először is veszünk egy láda sört a sógornak, hogy megőrizze azokat a szép morva dalokat! Aztán két ládával magunknak, hogy meg tudjuk tanulni tőle legalább néhányat.

– Három láda után én tanítom a népi táncokat! – ajánlkozott Józsi.

– Enyéme a külkapcsolatok! – rikkantott Péter. – Ápolni kell az anyaországgal az izét, az identitás miatt, ugye!

– És Prága gyönyörű! – lelkesedett Sanyi. – Nem lehetnék én a külkapcsolat?

– Brnot akartál mondani, vagy Brünnt, nem? – akadékoskodott Bulenda. – Egy jó morva ismeri az anyaországát!

– De azt nem lehet kimondani – bosszankodott Józsi. – Hadd menjen Sanyi Prágába, ott is vannak morvák.

– Menjenek mind a ketten – egyezett bele Bulenda. – Mi meg addig itthon védjük a jogainkat. Először is követeljük, hogy az ősi nyelvet közköltségen tanulhassuk családunkkal együtt!

– Ezt csak halkan követeljük – szólt bele Péter az álmokba, de az öreg szaki leintette.

– Igenis, hangosan követeljük! Én leszek a tanár, ti lesztek a hallgatók, a pénzt pedig egyből átutaltatjuk a Vakegérbe. A csapos lesz a pénztárosunk, az anyósom a könyvelő.

– Fel kell számolnunk a morvák hátrányos helyzetét! – Józsival már nem lehetett bírni. – Ingatlant igényelünk! Lehet a Vakegér is! Önálló tévécsatornát! Lehet az egyes is!

– Talán mi nem érünk annyit, mint a többi nemzetiségi?

– Ez az egész nem azért van, hogy a tényleg kirekesztettek, a hátrányos helyzetűek kapjanak némi esélyt? – józanodott ki Péter.

– Arra van, arra van – simította végig a bajuszát az öreg szaki. – De érdekli ez a morvákat?

– Csak másnak ne jusson eszébe ez a morvaság – dűnnyögte Józsi. – Mert osztózni nem szeretnék!

– Hadd jusson eszükbe – legyintett vígan Bulenda. – Ha lesznek más morvák, mi leszünk a markománok. Lehetünk szarmaták vagy vizigótok! Varégek vagy longobárdok! Még rengeteg kihalt, beolvadt nép nevét tudom! Végigarathatjuk a hivatalokat, mire a törvényhozók felébrednek!

Az öreg szaki diadalmasan körbehordozta a tekintetét, majd hatalmasat kortyolt a frissen érkezett sörből. Váratlanul elkomorodott, s úgy tette le a korsót, hogy a szomszéd asztaloktól is odanézték.

– Mert felébrednek, ugye? – kérdezte, talán Péteréktől, talán önmagától.

Közgazdaszat a Vakegérben

– Végre valami jó! – csapta össze az újságját Józsi, a mogorva lakatos. – Végre erősödött a forint! Sokkal kevesebért vehetnék dollárt, fontot... Végre megbecsülik a magyart!

A Vakegér törzsasztalánál összenéztek a derék vasasok. A Józsi dicsér valamit! Pedig nem is ivott még semmit – hümmögtek, csak Péter mert halkán megszólalni.

– A gyárat meg bezárják – nézett maga elé. – Drágul a tulajdonosnak az itthon beszerezhető nyersanyag, drágul a te munkád, az enyém, az exportárunk meg kevesebb a haszna... Indul Kínába.

– Az én bérem drága? – háborodott fel Sanyi. – Nem értem ezt az egészet.

– Valami úri huncutsággal etet a Péter – vélte Józsi. – Összevissza tanul mindenfélét azon a tanfolyamon, aztán ilyen hülyeségek jönnek ki a száján. Irigylis a jókedvedet.

– Ha te érted, mi ez az egész, magyarázd el! – erősködött Sanyi.

– Haj, Sanyikám, neked hiába is magyaráznám – sunyított Józsi. – Akkor értenéd meg, amikor az atomfizikát. Nem vagy te erre méretezve... Elég, ha azt tudod, a kalapács feje a nyél melyik végén van, burcsázatsz nyugodtan. A komoly dolgokat hagyd az okosokra.

– Például a Józsira! – villant Bulenda szemüvege. – Aki még rendelni is elfelejtett a fránya nagy tudományától.

A meghökkent lakatos gyorsan kiköszörülte a csorbát, s ahogy megérkezett az első kör, gyorsan másra terelte volna a szót.

– Tegnap voltam a meccsen – kezdte, de Bulendát már nem lehetett eltéríteni.

– Hagyjuk azt a meccset, nekem magyarázd el, miért jó ez az erős forint?

– Miért, miért? – horkant fel Józsi. – Hát nem jó érzés, hogy a zsebedben lévő pénz egyre többet ér?

– Miért, lemennek az árak? – kérdezte reménykedve Sanyi. – A kenyéré, a cipőé, a gázé?

– Te ne szólj bele – vörösödött el Józsi. – komolyabb távlatokról van szó. A nemzeti önértékelés, igen, a büszkeség, hogy a miénk éppen a legerősebb ország pénzével szemben erősödik, az számít.

– Ühüm. Bővebben? – mosolygott Bulenda János, az örökös szakszervezeti bizalmi.

– Látom már, mire megy ki a játék – derült fel a lakatos képe. – Te akarsz erről beszélni, azért kicsinyelsz le minket!

– Tévedsz! – simította végig a bajszát Bulenda. – Én ma az új üzemorvosról akartam beszélni, mert hallom, sok rá a panasz. Nem írja ki a piásokat, vagy mi. De hát ez ráér! Hallgatlak, Józsikám!

– Neked úgyis hiába mondanám – vonult vissza a mogorva lakatos.

– Egyikőtök se fogja megmagyarázni? – kötötte az ebet a karóhoz Sanyi. – Ha erős a forint, miért mennek fel az árak? Miért akarják becsukni hirtelen a gyárat? A kormány erősítette meg a pénzt, ha akarja, gyengítheti is, nem? Hogy rendben legyen.

– Reménytelen – ingatta a fejét Józsi, s Bulendán is látszott, hogy igencsak gondolkodik.

- Nem készültem semmiféle történettel – szólalt meg végül az öreg szaki. – A pontos magyarázatot én sem tudom, ha akarjátok, utánanézek (Kórus: Isten ments! Isten ments!). Most csak egy apró példa jutott az eszembe, azt elmondhatom.
- Tudtuk, hogy ez lesz a vége – mosolyodott el Péter. – Hallgatunk, de én holnapra lefénymásolom nektek mindazt, amit a tankönyvem ír erről. Mert nem egyszerű dolog ez: nem lehet rávágni, mint a parasztkolbászra, hogy jó vagy nem jó!
- Még egy professzor – csapta össze a kezét Józsi, de Bulenda már bele is kezdett a példabeszédébe.
- Vegyük úgy, hogy a Vakegér egy ország. A tulaj, a Béla, a kormány, a Jóska, a csapos, a bank. Hogy, hogy nem, az a törvény, hogy a bank független a kormánytól, azaz maga végzi a pénzpoltikát.
- Ez marhaság – jegyezte meg a lakatos Józsi. – Ahogy a Bélát ismerem, úgy rúgná ki a bankját az önállóságával együtt... Végül is, ő a gazda!
- A példában mégis így van – szigorodott meg Bulenda hangja. – A Vakegéren belül a krajcár a pénznem, az ajtón kívül – a többi országban – a tallér. Tegnapig egy tallér négy krajcárt ért. Ma azt találta ki a csapos, hogy e perctől – bizonyos világpiaci folyamatok hatására, ugye, Péter? – két krajcár egy tallér. A sör két krajcárba kerül, így az, aki tegnap az egy tallérjáért két korsó sört kapott, ma csak egyet kap.
- Disznóság! – csóválta a fejét a hallgató Sanyi.
- Dehogy! Erősödött a krajcár – vigyorgott Bulenda.
- És ki az a marha, aki a tallérjával idejön ezután sört inni? – hökkent meg Józsi.
- Kapizgálsz már... – mosolygott az örökös bizalmi. – A gyárba tallér volt a tőke, tallérban számolták a bérédet is. Eddig, ha négy krajcárt kaptál, az a tulajdonosnak egy tallérjában volt, mátol két tallérjába kerül.
- Pedig én egy piculával sem kaptam többet... – bólintott Sanyi.
- És a Vakegérben sem változtak az árviszonyok – egészítette ki Péter.
- Úgy van. A tulajdonos kapja magát, viszi ki a tallérját abba az országba, ahol továbbra is négy krajcárt ér – bólogatott az öreg. – Hiszen, ha marad, a világpiacon azokkal kell versenyeznie, akik a kedvezőbb helyen termelnek. Vagy elveszti a hasznát, vagy minket tesz ki az utcára.
- Meg kell verni a Jóskát – méregette a méretes csapost a mogorva lakatos –, meg kell verni, hogy azonnal csinálja vissza!
- De hiszen jót akar! – replikázott Bulenda. – Az erős forint, azazhogy krajcár magas banki kamattal vonzza a pénzügyi befektetőket. Ha külföldre mész, kevesebb krajcárból kijössz. Ha az egytalléros kutyü eddig négy krajcárodbe került, akkor ma csak kettőbe. Feleannyi krajcárét tankolhatsz...
- Jó, nem kell megverni – visszakozott Józsi. – De valamit csak tenni kell.
- Annál is inkább, mert én itt, na, mondjuk, ebben a Vakegér-országban akarom megkeresni a pénzemet, és itt is akarom elkölteni – vette át a szót Péter. – Nem szabad hagyni, hogy elvigyék innen a munkahelyet, az árut. Az ilyen önálló jegybanki politika olyan, mintha a csapos direkt tönkre akarná tenni a tulajt: minél rosszabb a Vakegérnek, annál jobb neki.

– Éreztem én, hogy valami úri huncutság van a dologban! – rikkantott Józsi. – Nemrég még a csapos volt a tulaj, de kénytelen volt átpasszolni az üzletet, mert a menyasszonya meglógott a suskával! Így áll bosszút a Bélán!

– A Béla szerette el a menyasszonyát? – értetlenkedett Sanyi.

– Nem ilyen egyszerű a dolog, figyeljete! – próbálta visszaterelni a szót a Vakegér-közgazdaságtanra Bulenda, de hiába. – Az inflációról még nem is beszéltünk, a munkavállalók, meg a szakmai befektetők érdekeiről...

– Azokról beszéljess a Péterrel – tanácsolta mogorván Józsi. – Én a csapost kérdezem meg, hova is teszi azokat a kicsalt tallérokat...

– Azt is kérdezd meg tőle, hozna-e még egy korsóval, persze a kétkrajcárosból! – szólt utána fejcsóválva az öreg szaki.

Bulenda anyósa Európába készül

– Nem olyan lefutott meccs ez a belépés – ült le a többiek közé, a teli korsókkal kezében Józsi. A Vakegér törzsasztalánál már kora délután óta fel-felcsaptak az indulatok, ugyanis az uniós csatlakozásról folyt a szó.

– Nem bizony – mosolygott Péter. – A jól bevált magyar pesszimizmus prímán működik ma is. Száz éve mást sem hallunk, meg másról sem sóhajtozunk, hogy így Európa, meg úgy a fejlett nyugat, s most, hogy kitártak végre minden ajtót, kezdünk fanyalogni.

– Nem oda Buda – villámlott Józsi szeme. – Elmondtam már, mi a baj! Alig voltunk tíz évig függetlenek, igazán szabadok, és máris önként hajtjuk a kiglancolt új igába a nyakunk. Megyünk cselédnek a németekhez, franciákhoz, sőt a portugálokhoz is. Húsz év múlva már nyelvünk sem lesz, angolul vagy németül hablatyolunk majd!

– A múlt héten még arról szónokoltál, hogy cigányul fogunk beszélni – csóválta a fejét a hallgatag Sanyi.

– Úgy is! Mert a magyar elfogy! – csapott az asztalra a mogorva lakatos. – Vagy így, vagy úgy, ha nem vigyázunk. Nekünk önálló szigetnek kell maradnunk itt a Kárpát-medencében, megvan a jó eszünk, az ügyes kezünk is hozzá! Nem szabad feladnunk a nemzeti szokásainkat, a különbözőségünket! Magyar embernek magyar nyelv, magyar kenyér, magyar bor...

– Német sör – mutatott fejcsóválva az asztalra Sanyi.

– De magyar vízből – vigyorodott el Józsi. – Legyetek egy kicsit komolyabbak! Nem gondoljátok, hogy azért a fenenagy haladásért a hazánkkal fizetünk? Ha egyáltalán lesz haladás! Nem véletlenül figyelmeztet annyi veszélyre éppen a nemzeti oldal!

– Nemzeti oldal, nemzeti oldal! – fortyant fel Péter is. – Elegem van abból, hogy a begyepesedett fejűek folyton az egész nemzet nevében tesznek nyilatkozatokat. Legalább annyira a nemzethez tartozom, mint ők! Sőt, én a két kezemmel, a munkámmal szavazok naponta, nem a gyöngyös pártámmal, meg a vezérem arcképével!

– Na, szevasztok – cihelődött Sanyi. – Politizáljatok nélkülem.

– Menj csak, bújj az asszony szoknyája mögé – dühöngött Józsi. – Rólad van szó akkor is!

Bulenda egész délután hallgatott. De most úgy látta, az elmérgesedett hangulaton csakis egy példabeszéd segíthet. Visszaültette Sanyit, valamit mondott is neki, s így még meghallgatták Péter ríposztját.

– Nemzeti oldal! Hazafias álarcban sikerült a maradiaknak annak idején megtorpedózni a kalapos király reformjait! De még Ferenc József óvatos csatlakozási kísérleteit is! Nemzeti szólamokkal felcicomázott dalokkal vonultunk két vesztes világháborúba! Az volt a magyar érdek, ugye? Ki tudja, hányadszor játszanák el a jövőt, az egész magyarság jövőjét a délibábos fantaszták! Ezt akarod, Józsi?

– Nem olyan egyszerű a dolog, Péter – szólalt meg az örökös szakszervezeti bizalmi. – Talán tudjátok, a haza és haladás kettős követelése több száz éve jelen van a magyar gondolkodásban. S általa a mozgalmakban, a harcokban is, ugye. S bizony, sokszor volt úgy, hogy a haladás eszméit nem magyar, hanem angol, német, vagy éppen Habsburg közvetítők hozták, akik érzéketlenek voltak a nemzeti érzelmek iránt, észre sem vették az ilyen sérelmeket. Sajnos, a munkásmozgalom első vezetői sem magyar származásúak voltak, így hamar rájuk lehetett ütni a hazátlanság bélyegét. És fordítva: gyakran a haza nyilvánvaló érdekeiért, a

függetlenségért, az önálló alkotmányért, az anyanyelvért küzdők a legmaradibb módon uralkodtak a jobbágyaikon, nyúzták a munkásaikat. Főuraink magyar érzelmeivel nem állt szemben az sem, hogy annak idején igénytelen, kiszolgáltatott román zsellérekkel, parasz-
tokkal árásszák el Erdélyt, száz évekre vetve el ezzel a viszály magjait!

– A történelemóra még rosszabb a vitánál – legyintett Sanyi. – Azt legalább értettem. Megyek.

– Maradj nyugodtan – somolygott bajsza alatt Bulenda János. – Hozzák már az igazi magyar sört!

– Mert az olcsóbb, te smucig fráter – kezdte volna Józsi, de elvörösödött.

– Nem tartok én történelemórát, még példabeszédet sem mondok. Más az én dilemmám – nézett Józsi szemébe a szaki. – Biztos vagy abban, hogy nem lefutott dolog ez a csatlakozás?

– Sokan mondják – bólintott a mogorva lakatos. – Nem buta emberek.

– Elmondanád ezt az anyósomnak is?

– A Gréti néninek? Éppen elmondhatom, de nem értem, minek...

– Minek, minek! A vén boszorkány már hetek óta Európába készül. Mindent elolvas, amihez hozzáfér, mindenféle fórumokra jár. Listát készített, mi lesz jobb, már nem váltja ki az útlevelét, mert minek, mehet majd Máriacellbe, sőt a Vatikánba anélkül is, osztrák, cseh, olasz katalógusokat böngész, átszámítja *euróra* a nyugdíját, olyan szavakat tud, hogy eurokonform... Persze, csak akkor használja, ha éppen rágyújtok, vagy csülkös káposztát kívánok, ezek például *nem eurokonform* dolgok. A sör is csak ritkán az.

– Örülj, hogy vigyáz rád – nevetett Péter. – Látom, csak a jó oldalát nézi az öregasszony a jövőnknek!

– Dehogy! Mérleget készít mindenről! Kiszámította, hogy tíz év alatt mennyi disznótorost eszik meg a család, vetetett velem egy hatalmas hűtőládát, már gyűlnek benne a csomagok! Mákot is beszerzett egy zsákkal, kizacskózta, s azt is lefagyasztja. A mákot, ember!

– Pedig ezekre éppen mentességet kaptunk – kottyantotta el magát Józsi, de sürgősen befogta a száját. – Nem azért mondom, de nem lehet mindent lefagyasztani.

– Ezt mondom én is! – húzott nagyot a korsóból Bulenda. – De hiába. Tudod, mit mondd nekem, bármi kétely merül fel bennem? Hogy maradi vénember vagyok! Pedig csak azt akarom, hogy mindenről reális képe legyen. „Nem a mennyországba megy még, mama!” – mondom neki. – „Csak ide a szomszédba. És akármennyire szereti a szomszédasszonyt, mégis folyvást huzakodik vele.” Csak nevet rajtam: „úgy szép az élet, ha zajlik”, kárálja. Úgy készül a népszavazásra, mintha a lakodalma közeledne!

– Olyan is lesz ez, mind egy esküvő – gondolt bele Péter. – Életünk legszebb napja. Ráadásul olyan nap, amelyet nem egy emberöltő alatt, hanem egy egész korszakban sem lesz módunk megismételni!

– Hajaj – veregette meg a vállát Józsi –, te még nem tudod, hogy az ember hamar ráunhat az új asszonyra. Körül sem nézel, máris megöregszik, házsártos lesz...

– Ne rontsd el a várakozás örömét! – morrant rá az örökös szakszervezeti bizalmi. – Én is teli reménnyel várakozom az új sörre, amit mindjárt hozol. Lehet cseh, német, osztrák, szlovák vagy magyar... Európai mind.

– Morva nincs! – csattant fel a lakatos, de azért elindult a pulthoz. – Arra hiába is készülődnél...

- Az én anyósom is készülődik – szólalt meg halkán Sanyi. – A háborúra. Szárazbabot vett, fél mázsa sót, ilyeneket.
- S ennek mi köze Európához? – villant meg Péter szeme.
- Remélem, semmi – válaszolt Sanyi helyett az öreg Bulenda, belekortyolva eurokonform sörébe.

Józsi vadászni megy

- Vadásztál te már egyáltalán? – kérdezte Péter, amint letette az ingerlően habzó korsókat a Vakegér asztalára. – Ezt az úri passziódat elég jól eltitkoltad!
- Vadászni éppen, hát úgy kimondottan, nem vadásztam, ha tudni akarod – nézett fel rá Józsi, a vadonatúj zöld posztóban pompázó mogorva lakatos. – Ha csak azt nem számítom, hogy a nagyapám tanyája mellett nem egyszer öntöttem ürgét...
- Határvadász korodban meg lelőtted a téeszelnök tehenét – bökte közbe Sanyi.
- Az baleset volt! – hördült fel Józsi. – A fenének meséltem el nektek... De most igenis vadászni fogok.
- Csak ne felejtsd el a nyulakat is háromszor felszólítani! Tudod, a törvény nevében, ahogy szoktad – vigyorgott Péter.
- Nem nyúlra megyek, te eszenagy, hanem őzbakra! Meg vaddisznóra, ha sikerül. Nyúlra! Nem vagyok én kispályás, mint egyesek – húzott nagyot a söréből Józsi.
- Nem sajnálod azokat a kedves őzikéket? – sóhajtott Bulenda, aki eddig csak némán bámulta a mogorva lakatos új harci díszait. – Nekem nem lenne szívem meghúzni a ravaszt.
- Még a vadkant is szánnám – bólintott Sanyi.
- Mert nem vagytok igazi természetbarátok – rikkantott az újdonsült vadász. – Azzal, hogy kilövöm a selejtes agancsú őzet, javítom a vadállomány minőségét! A vaddisznó ritkításával meg hozzájárulok az izé, ökonomikus vagy milyen egyensúlyhoz. Hát hozzá is járulok!
- Az ökológiaira gondolsz, ugye? – vágott szavába Péter, de Józsi nem hagyta magát ki-zökkenteni a tervezetéből.
- Legalább két vaddisznót lövök, meg három-négy őzet... Ti is kanyaríthattok majd belőlük. A Bulenda sógoránál olyan vaddisznópörköltet ütök össze nektek, hogy még a király is megnyalja utána a tíz ujját!
- Én úgy hallottam – akadékoskodott Sanyi –, hogy hajtó leszel a fejesek körvadászatán. Közelébe se kerülsz puskának...
- Pofáznak az irigyeim – legyintett fölényesen a morcos lakatos, de megrebbent a szeme. – Vendégvadász leszek, úgy éljek! Nagypályás! Hozom az őzgerincedet, ne rinyálj! De nem ez az első! A természetvédelemről van szó, haver, a jövőről! Szórakozok, szerzek egy kis vadhúst nektek, közben hasznot hajtok a vadaknak is.
- Nem tudom, hogy a vadak is így látják-e – kocogtatta meg üres poharát az örökös szak-szervezeti bizalmi. – Biztosan ugyanúgy megkérdezted tőlük, ahogyan tőlem is, hogy kérek-e még egyet.
- Azt nem kell kérdezni – emelte fel a két tenyerét Józsi. – Az állatok meg honnan tudnák, mi nekik a jó? Már ami a jövőt illeti, meg azt az izét, amit a Péter tud. – Ezzel elindult a pult felé az utánpótlásért.
- Még hogy az őznek jó, hogy lelövik – mélázott a hallgatag Sanyi. – Megszédítették ezt a Józsit az új barátai.
- Barátai? – hökkent meg az öreg szaki. – Az igazi vadászokra gondolsz? A meghívóira? Nem szédítik, csak megbízzák egy feladattal, s azt meg is fizetik. Vadhússal, persze, még

neked is jut belőle. Józsi szédíti magát: azt hiszi, ezzel bekerül a vadászkompániába. Csak azt nem tudom, szabad-e elvennem az örömét.

– Biztosan van valami tantörténeted, amellyel kijózaníthatod szegényt – vélte Péter. – Valami fájdalommentes példabeszéd...

– Mit kellett megélnem – hüledezett a visszatérő Józsi. – Valaki biztatja Bulendát a mesére! Pedig még alig ittatok!

– A Vakegérben minden megtörténhet – simította meg a bajuszát Bulenda. – De nekem nincs ma egyetlen tanmesém sem. Hacsak az egyszeri napnyugati király esete nem vág ide...

– Halljuk csak azt a hacsakot – emelte fel túlcorduló korsóját Péter. – Nagy vadász lehetett az a híres napnyugati király!

– Meglehet, hogy nagy vadász volt – kezdett a történetbe Bulenda János –, de azt biztosan tudom, hogy roppant igazságszerető uralkodó volt, s emellett nem akármilyen hadvezér! Az igazságtalanságokra vadászott a seregeivel, úgy ám! S nem egy-egy apró gonoszságra, mondhatni apróvadra csapott le, hanem, mivel világrészekben gondolkodott, csakis a kapitális trófeák érdekelték. Egyszer például iszonyúan felháborodott a napkeleti király égbekiáltó gonoszságán. Még hogy máként merészelik dicsérni az Istent, másként merészelik igazgatni az országot... Hallatlan! Fittyet hánynak az örök emberi értékekre, a napnyugatról özönlő áldásra. Összetrombitáltatta a csapatait, no, a vadászokat, ugye, s máris indult, hogy tűzzel, vassal, vérözönnel érvényt szerezzen az emberbarátságnak.

– Öreg, te politizálsz! – gyanakodott Sanyi.

– Dehogy! – tiltakozott Bulenda, de két korty is kellett ahhoz, hogy kivágja magát. – A vadászatról beszélek, természetesen. Mert a napnyugati király nem csak a maga seregével indult a vadra. Vendégvadászokat is hívott, kisebb-nagyobb grófokat, hercegeket, kiskirályokat, válogatott cigánylegényeket. A közös eszmékre hivatkozott, persze, de azért ígért nekik néhány combocskát, özgerincet, miegymást a terítékből is – azazhogy mit is beszélek: részesedést az újjáépítés hasznából, és így tovább. Tolongtak a vendégvadászok, megtisztították az utakat, megásták a lövészárkokat, kiépítették a magasleseket. Tüske tépte szép új vadászruhájukat, éheztek, szomjaztak, fagyban vacogtak, kánikulában főttek, s hogy, hogy nem a napkeleti király cseppet sem tisztelte vendég-mivoltukat, középük pörköltetett úgy istenesen. Mindegy, no, egyszer csak véget ért a vadászat, a rongyos, tépett, véres vendégvadászok is felsorakoztak a terítéknél.

– Mégiscsak megérte nekik valahogy – kockáztatta meg a maga nyelvén Józsi.

– De meg ám! – csattant fel váratlanul az öreg szaki. – Különösen a középföldi Józsi királynak. Őt külön odahívta magához a napnyugati vezér, kezet rázott vele, s megköszönte mindazt, amit a humanizmus ügyéért tett. Még plecsnit is adott neki, szám szerint hármat!

– És az özgerinc, akarom mondani, a részesedés? – kotyogott bele a mesébe Péter.

– Ezt kérdezte a Józsi király is. „Miféle részesedés?” – nézett rá szemrehányóan a napnyugati uralkodó. „Ki gondol a magasztos eszmék szolgálata közben holmi földi hívságokra!” Lógó orral kullogott vissza a hazájába, csak a plecsniket vihette be a kincstárába. A kincstárnok azokat is kidobta, ócska pléhmedálok, olyanja már volt elég.

– És a vadaknak, akarom mondani a napkeleti ország népeinek jobbra fordult a sorsa? – firtatta Péter.

– Már azokra a kevesekre gondolsz, akik épségben megúszták a humanista vadászatot? – fordult felé az örökös szakszervezeti bizalmi. – Azok már csak annak is örültek, hogy nem kerültek a terítékbe.

- Pedig értük történt minden, nem? – értetlenkedett a hallgató Sanyi.
- Értük, bizony – bólintott Bulenda. – Épp úgy, ahogy a vadak szolgálatában hajtja meg a Józsi is holnap a nagyerdőt.
- Te aztán meghozod az ember kedvét! – morogta Józsi.
- Hubertus is lesz – mosolygott Péter. – Persze, csak a hajtóknak... Két marmonkannával.

Végy egy kórházat, hat osztállyal...

Ezen a délutánon Péter volt a soros. Ahogy beléptek a Vakegér füstös ivójába, mint aki tudja a kötelességét, azonnal a söntéshez sietett, de Józsi hangja megállította.

– Én csak egy pohárral kérek! – rendelkezett a mogorva lakatos, s a nyomaték kedvéért megismételte: – Csak egyetlen pohárkával...

– Beteg vagy? – csodálkozott Péter. Nem véletlenül, mert Józsi serdületlen kora óta nem ismert korszónál kisebb mértéket, sőt gyakran visszarévedt az átkosban tett adriai útjára, ahol bizony literes korszókban mérték a bajor sört...

– Beteg bizony – bólintott Sanyi. – Majd a Bulenda vesz neki egy kórházat. Most van eladó bőven... Egy szép kórház, hat osztállyal, ez a megoldás!

– Belgyógyászat, sebészet, laboratórium, gégegyógyászat, borászat és sörészet – vette a lapot Péter, de Józsi felhőrdült.

– Más baján mulatni, azt tudtok – harsogta. – De hogy segítsetek, arra nincs eszetek. Még hogy kórház! Egyszerűen megkezdem az utat az egészséges élethez, az ám! Nem úgy, mint a Bulenda az örökös reménytelen fogyókúráival, de nem ám! Ha én valamit elkezdek, azt be is fejezem! Mától pohárral iszom csak, egy pohárral! Én nem fogok patikára költeni!

– De miért kell ehhez kiabálni? – somolygott az öreg szaki. – Ha veszek neked valami kórházat, csapassak hozzá egy zárt osztályt is?

– Téged kéne zárt osztályra vinni! – fordult hozzá Józsi. – Egy élő múzeumba! Az ilyen balekokat ott kéne mutogatni, mint a középkorban! Viccelődtök itt a kórház-vétellel, pedig ez a véres valóság! Csak éppen nem ti veszitek meg őket, hanem a karvalytőke! Hogy is mondtad, öreg? Jóléti rendszerváltás? Most meg még a kínjainkból is profitot sajtolnak?!

– Így lesz egy viccből politika – szedelőzködött Sanyi. – Szevasztok!

– Maradj már – tartóztatta Péter. – Hozom már a sörödet. És tudom, hogy Bulendának lesz egy jó története ehhez is.

– Története, az lehet. Pénze lenne inkább – morogta Józsi, majd nagyot kortyolt a pohárból, bizony gyorsabban apadt, mint a korszó. – Ő legalább, amilyen mafla, nekünk venné meg azt a klinikát, vagy mit.

– Sokra mennél vele – telepedett vissza az asztalhoz Sanyi. – Összekevernéd az infúziót a konklúzióval... Inkább igyunk!

– Nincs tanmesém – törölte meg a bajuszát az örökös szakszervezeti bizalmi. – De igaz történetem van. Tudom, kicsit régi, de újabbat erről még nem hallottam.

– Essünk túl rajta gyorsan – dűnnyögte Józsi, aki üres poharán át méregette a többiek félig telt korszóit. – Bezár a gumiszoba!

– Volt két szomszéd városka, itt a Dunántúlon, néhány száz évvel ezelőtt, mind a kettőben működött egy ispotály, így hívták akkor a kórházakat. Mindkettőt szorgos, hozzáértő szerzetesek vezették, s a kornak megfelelő módon ellátták a betegeket. Egy szép napon aztán a kalapos király szétkergette a szerzetesrendeket, s a két kórház is ott maradt személyzet nélkül. A kancellária nagylelkűen a városoknak adományozta őket, tegyenek velük azt, amit tudnak. A polgármesterek sűrű sóhajok között átütemezték a kiadásokat, szakszemélyzetet verbuváltak, s ahogy bírták, fenntartották az ispotályokat. Igen ám, de nem csak a szerzetesek odaadó szakértelme hiányzott, hanem a rendek szilárd anyagi háttere is, így a két kórház

lassan, de biztosan lepusztult, elszegényedett, még etetni sem tudták a betegeket, nemhogy gyógyszerelni... Talán összebeszéltek, talán nem, de a két polgármester egyszerre döntött úgy, hogy eladják a kórházakat. Persze, nem fogadónak, vagy éppen nyilvános háznak, dehogy! Szigorúan kikötötték, továbbra is gyógyítani kell bennük a város betegeit.

– Akkor meg minek eladni? – mocorgott Sanyi, de Bulenda nem hagyta félbe a történetet.

– Az egyik városban a közeli nagybirtokosok és a bécsi bankárok közösen vásárolták meg az intézményt. Fényes berendezéseket hoztak, kitatarozták a düledező épületeket, rengeteg pénzt fordítottak a kórházra. Csodájára járt a fél ország: így is lehet! Jólakott betegek gyógyultak a patyolat kórtermekben, dagadt is a polgármester melle a büszkeségtől. Egy szép napon azonban a kórház gazdái bekopogtak a városházára. Nem megy így tovább – mondták. Mi odaadtuk a rengeteg pénzünket, ti meg alig adtok nekünk valamit. Hogy térül meg az a rengeteg kiadásunk? Mától a polgároknak meg kell fizetniük a költségeinket, mégpedig busásan! Aki meg a város költségén gyógyul, azért tüstént fizessen a város, de kamatostul! Mit volt mit tenni: a gazdagabbak a maguk pénzén használhatták a gyönyörű kórtermeket, élvezhették az ellátást, a szegények meg leszorultak az alagsorba, s hiába emelte az adókat a polgármester, hiába öntötte a pénzt a gazdák feneketlen zsebébe, máig sem jutottak fel a földszintig...

– És mi történt a másik városban? – forgatta üres poharát Józsi.

– Ott is eladták az ispotályt, de másoknak. Ott az orvosok, ápolók, a környékbeli gyógyszerészek, füvesemberek, pékek, szakácsok és egyéb mesterek kaptak hitelt a várostól, hogy megvehessék. Még a kiugrasztott szerzetesek is visszaszivárogtak a düledező falak mögé. Vettek maguk közé egy furfangos deákot, aki jól kiismerte magát a gazdálkodás dolgaiban, s maguk láttak hozzá a saját kórházuk felvirágoztatásához. Lassabban ment, az igaz, nem is csillogott-villogott úgy az egész, mint a szomszédban, de senki sem szorult az alagsorba. Mindenki egyformán kapott enni, s mindenki azt az ellátást kapta, amit a betegsége megkövetelt.

– Mi volt ebben a csel? – tamáskodott Sanyi.

– Csel? – csodálkozott Bulenda János. – Csel nem volt. Csak azt kötötte ki a város, hogy a hasznot nem szabad kivenni, azt a kórház költségeire kell fordítani. A vezetők tudták, hogy csak abban az esetben lesz gazdaságos az egész, ha mindent optimális szinten tartanak. A költségekbe persze beszámították a tulajdonos-személyzet tisztességes javadalmait is.

– Amit az orvos tisztességes jövedelemnek érez? Száz kórház sem képes annyi haszonra – ütögette az asztalt üres poharával Józsi. – A pénz pénzt akar fialni, akárki adja. Meg a hitelt is vissza kell fizetni!

– Lehet, hogy különleges társaság jött össze – bólogatott az öreg szaki. – Mindenesetre a krónikák szerint száz évig virágzott az ispotály. Én valami ilyenféle megoldásban bízom most is. Egyszerű, tisztességes, észszerű. Miért nem történhetne így?

– Ezt nem lehet józanul kibírni! Bulenda megint álmodozik! Ide egy korsóval! – rikkantott Józsi, majd elvörösödött. – Ez a holnapi adagom – magyarázta zavartan Péternek –, holnap úgylis a szakit látogatom meg a gumiszobában!

– S holnaputántól adsz az egészséges életmódnak – mosolygott megértően Péter.

– Ne is kerülj a bankár-ispotályba – sóhajtott a szűkszavú Sanyi, aki magában még mindig azon az alagsoron szörnyülködött.

Minden garas egyenlő

– Olvastátok? – Józsi, ahogy kissé lihegve beérte társait, odacsapott az egy kifordított újságot a Vakegér törzsasztalára. – Csak azt mondom, hogy a jó édesanyjuk vasporos...

– Mindenről az anyák tehetnek – dühöngött Sanyi. – Mi még nem jutottunk a mai hírekhez. Tudod, eddig melóztunk, vagy mi...

– Mondjad, ne kímélj! – bízta dühöngő kollégáját Péter. – Már megint mit értettél félre?

– Félre? Lehet ezt félreérteni? Itt áll fehéren feketével: túl sokat keresünk, nagy a bérkirárlás, túl vagyunk fizetve! Ezt mondják a nagyokosok. Olvasd, ha nem hiszed!

Egymás kezéből kapkodták az újságot a jó vasasok. Bulenda még a keretes lupéját is előkotorta, pedig azt eddig csak a rajzok bolhabetűinek kisilabizálására használta.

– Hát, itt tényleg az áll – bólintott Sanyi.

– Igazából ez csak a közalkalmazottakra vonatkozik – vélte Péter.

– Azok még most sem keresnek nálad jobban – dühöngött Józsi, a mogorva lakatos. – Úgy mondják a lányuknak, hogy a menyük is értsen belőle... Irigylik azt a pár percentet, amivel ma könnyebben vagyunk. Pont azok, akik az ilyen közlemény egy szavával többet kaszálnak, mint én egy egész hónapban!

– Erre van-e történeted, öreg? – bökte oldalba Bulendát Sanyi. – Vagy inkább kihozod az első kört helyettem?

– Te csak teljesíts a kötelességedet, ecsém! – morrant vissza az örökös szakszervezeti bizalmi. – Mi vagyok én, bérmesemondó?! Dehogy példálózom én ilyen vadbaromságokról!

Kis időre csend lett. Sanyi odaoldalazott a pulthoz, kikérte a négy korsót, lassú, kimért léptekkel odavitte a törzsasztalhoz, óvatosan mindenki elé letette a magáét. Egy csepp sem vesztetett kárba.

– Van valami igazuk ezeknek a tojásfejűeknek – tért vissza az újsághoz Péter. – Ömlik ki a pénz, számolatlanul, a gazdaság meg alig növekszik. Visszatér az infláció, meglátjátok, kaphatunk egy újabb válságkezelő csomagot. Csak bírjuk cipelni! Oda kell rájuk figyelni, értik a dolgukat, jót akarnak!

– Jót hát! Maguknak! Védj csak őket! Majd még belevesznek a buliba – dühöngött Józsi. – Pont te hiányzol a szobapálma mellé!

Bulenda elgondolkodva kortyolgatta a sörét, majd lassan letette a korsót. Megtörölte a bajuszát, feltette a szemüvegét, és halkán megszólalt:

– Volt egyszer egy ország...

– Helyben vagyunk! Ahelyett, hogy erre mondanál valamit, vagy bemosnál egyet a cimboráidnak, mesélni fogsz. Mind így csináljátok, közben meg pusztulhat a magyar! – villogott Józsi szeme. De az öreg szaki úgy tett, mintha meg sem hallotta volna a vádat.

– Mondom, volt egyszer egy ország, akinek a derék vezetői nagyon tisztelték a szakembereket. Megfogadták, hogy félretolnak minden egyéb szempontot, politikait meg családít egyaránt, s csak azt teszik az állam gazdaságával, amit a csúcskülföldi Igen Magashomlokú Fejek tanácsolnak, így hívták az akkori IMF-et, tudjátok. Megörültek nagyon a fényeshomlokúak, ontották is a tanácsot menten, három derék kancellár alig bírta feljegyezni mindet. Szabadabb gazdaságot! Minél kisebb szerepű államot! A piac szabályozó szerepének következetes érvényesítését! A tőke önszervező erejének szabadon engedését! Meg persze a szabad áramlást mindenek felett!

– Ez a már levitézlett neoliberális gazdaságelmélet... – próbált közbevágni Péter, de az örökös szakszervezeti bizalmi megállította.

– Ez az én történetem. Utánam akár jöhetsz te is!

– Az kéne még! Mióta iskolába jár, több idegen szót használ, mint az anyósom, pedig az pilisvörösvári! – dörmögte Sanyi.

– Szóval az ország vezetői úgy viselkedtek, mint a stréber diákok. Minden tanácsot úgy fogadtak, mint valami utasítást, mint valami természeti törvény kinyilatkoztatását. Meg sem próbáltak akár egy szabály alól is kibújni! Teltek, a hónapok, az évek...

– Legalább a sör jobb lett? – kocogtatta meg kiürült poharát Péter. – Vagy legalább olcsóbb?

– Azt senki sem figyelte.

– Jellemző. Nagyon Bulenda-módra alakulhattak ott a dolgok. Éppúgy nem törődtek az ország sörével, mint te most a miénkkel – sóhajtott Józsi.

Bulenda hamar leadta a megkésett megrendelést, és folytatta a történetet.

– Egy szép napon rá kellett jönniük, hogy a legtöbb minisztérium felesleges, hiszen nincs szükség szabályozásra, irányításra. Másnap rádöbrentek, hogy szükségtelen az érdekegyeztetés, az érdekvédelem, a civil szervezetek sokasága, hiszen a piac mindent elintéz. Nosza, megszüntették a pártokat, a szakszervezeteket, még a városvédő egyesületeket is. Szélnek eresztették a parlamentet, az önkormányzatokat, hiszen minek megkettőzni a dolgokat, a piac mindent a legigazságosabban elrendez ügyis. Egyetlen demokrácia létezett csupán, a pénz demokráciája. Mert minden garas egyenlő volt a többi garassal. Egyetlen hivatal maradt meg...

– A sóhivatal – rikkantott Józsi.

– Dehogy! – somolygott Bulenda. – Természetesen a jegybank. De az sem sokáig. Mert abban az országban is bevezették a közös pénzt, s így a saját jegybankra sem volt tovább szükség. Valódi szabadságot teremtettek, a piac élhette világát.

– S mi van most abban az országban? Jól élnek mondjuk a lakatosok? – firtatta Józsi.

– Nem figyeltél a mese elejére – csóválta meg a fejét az öreg szaki. – Úgy kezdtem: „volt egyszer egy ország”. Volt. Világos?

– Egy ország nem tűnhet el csak úgy, mint a Lala sublere! – kiáltott fel Sanyi.

– Úgy nem – bólintott Bulenda János. – Mert az a subler két pofon után csak előkerült abból a táskából.

– Azt akarod mondani, hogy a mi országunk úgy veszik el, hogy nem is lehet érte okolni senkit? – csodálkozott Péter. – Ez nem vall rád.

Bulenda szaki fenéig ürítette a korsót, megsimította a bajsztát.

– Ki beszél itt a mi országunkról? A mi vezetőink meg tudják különböztetni a tanácsot az utasítástól. A külső érdeket a belső érdekektől. És pontosan tudják azt is, hogy a Józsi mennyire van túlfizetve. Még a Sanyi anyósának a nyugdíjáról is tudnak. Hallottak a krokodilkönnyekről is, éppen eleget.

– Biztos vagy te ebben? – tamaskodott Sanyi.

– Szeretnék nagyon biztos lenni – hajtotta le a fejét az öreg.

– Én már csak abban vagyok biztos, hogy iszom még egyet – morogta Józsi –, persze, csak pohárral.

Minden napra egy tojás

– Sztrájkolni kéne... – dünnyögte Józsi maga elé, amíg az első sörre vártak a Vakegér frissen terített asztala mellett. – Rá kell döbbsentení végre ezt a kormányt, hogy nem mehet így tovább. Folyton ezek a megszorító intézkedések, népnyomorító csomagok!

– Mire gondolsz? – kapta fel a fejét Péter. – Tőlünk tudtommal még nem vettek el semmit.

– Egyelőre, haver, egyelőre! – rikkantott a mogorva lakatos. – Nem nézel tévét? Nem olvasol újságot? Minden ezzel van tele: rövidesen jönnek a megvonások, az adóemelések, a kedvezmények eltüntetései minden szinten, de először is a te szinteden, te majom!

– Komoly emberek mondják! – bólogatott Sanyi.

– De mennyire komolyak! – kontrázott Józsi. – Tudják a frankót. Minden marhaság helyett azonnal ajánlják a megfelelő megoldást. De ezeknek nem kell. Pedig ők állítólag – pislogott Bulendára – a mi embereink. Mit csinálnának akkor, ha nem azok lennének?

Bulenda nem reagált a megszólításra, nagyot kortyolt söréből, majd megtörölte a bajuszát. A hökkent csöndet Józsi törte meg újra.

– Erre ugye nincs történeted! Jön a nyomor, jönnek az újmódi padláslesöprések! Csak az idegenek járnak jól, mint mindig! Nézd meg, ezek az okos emberek mindent felsorolnak, mire mit kéne fordítani, mennyivel többet, mint most, s megmondják azt is, hogy mennyivel kellene csökkenteni a közös terheket. Ezek a mi embereink, csak későn vesszük észre...

– Az elmúlt időkben megmutathatták volna, hogy tudják, mi kell nekünk – szállt szembe vele Péter. – Mintha nem azért munkálkodtak volna!

– Nem azért, nem azért! A tanulópénzt meg kellett fizetniük nekik is.

– Vagyis hát nekünk – bökte közbe a hallgató Sanyi.

– Nekünk, jó! – egyezett bele Józsi. – Nem szentekből áll a világ! Meg kellett tölteniük nekik is a kamráikat, így igaz. De most, hogy jóllaktak ők is, sort kerítenek ránk! Nézd meg a javaslataikat! Nincs olyan nap, amikor ne állnának ki új ötletekkel! Minden napra egy poszt-kommunista ármány leleplezése, minden napra egy jobbító ötlet. Ezt nevezem én radikális demokráciának!

– Kukurikú, kotkodács, minden napra egy tojás... – húzta el a száját Péter. – Szeretném látni azt a rántottát, amit ezekből a tojásokból sütnék.

– Meglátod hamar – kiabálta Józsi. – Még eszel is belőle, pedig neked aztán nem járna! Fenének jársz iskolába, amikor még ezt sem érted!

– Volt egyszer egy falu – szólalt meg halkán, lassan az örökös szakszervezeti bizalmi.

– Egy falu! Helyben vagyunk – legyintett lemondóan Józsi. – De kíváncsi vagyok, öreg, mit tudsz összehordani az én világos érveimmel szemben!

– Összehordani? Az érveiddel szemben? – kerekedett el az öreg szaki szeme. – Nem hordok én össze semmit, különösen nem veled szemben. Csak eszembe jutott egy régi történet, egy hajdani faluról, ahol elcsapták a bírót. Nem kell meghallgatnod, csak úgy eszembe jutott.

– Mondd csak – vetette oda nagyvonalúan Józsi. – Amíg a te körödet isszuk, éppen meg is hallgathatjuk.

– Köszönöm! – válaszolta epésen Bulenda, s intett, hozhatják a sört. – Szóval egyszer egy faluban elcsapták a bírót, mert túlságosan a saját pereputtya zsebére intézte a község ügyeit. Vele bukott persze, ahogy lenni szokott, a jegyző, a kisbíró, még a harangozó is... Fölállt hamar az új előjáróság, s elkezdte rendbe hozni az előző bíró alatt tönkrement dolgokat. Jócskán akadt tennivaló, utakat, járdákat kellett építeni, csatornát fektetni, a falu szegényeivel is törődni kellett végre...

– Új kalap kellett a falu bolondjának! – próbálta tréfára venni a dolgot Józsi, de az öreg nem hagyta eltéríteni magát a maga történetétől.

– Persze a rengeteg tennivaló rengeteg pénzt is igényelt. Most hiányzott igazán az a sok-sok tallér, ami a rokon zsebekbe vándorolt az elmúlt években. Most lett volna helye azoknak a dénároknak, amit csak önmaguk szépségének fényezésére fordítottak bíró uramék. Ehhez jött az évszázad leghidegebb tele, majd az emberemlékezet óta legkínzóbb aszály. Szóval nem került az új bíró – és az új előjáróság – irigylésre méltó helyzetbe. A régi bíró és a csatlósai elérkezettnek látták az időt, hogy újra színre lépjenek. Minden napra előkészítettek egy kis meglepetést a falu népének. Ha utat kezdtek építeni valahol, nekik azonnal volt egy olcsóbb megoldásuk. Ha nem volt olcsóbb, akkor volt javaslatuk más nyomvonalra. Ha járda épült, azonnal azt kérdezték, miért járda, miért nem közpark. Ha közpark, akkor miért nem járda... Ha olyan iparos készített valamit, aki az új bíróval volt atyafiságban, azonnal korrupciót kiáltottak. Ha a régi bíró családjához tartozott, akkor felfedezték: éket akarnak verni a falu igazi barátai közé... A harangozó azt suttogetta mindenki fülébe, hogy az aszály Isten büntetése, amit az új bíró megválasztásáért róttak a falu népére. A rászorulókat támogatását a munkakerülők eltartásaként, a szegény gyermekek segítségét szemforgatásként értékelték, s minden nap közzétették, mire kellene több pénzt fordítani. Bólogattak is a falubeliek: valóban több kéne az iskolára, az orvosi rendelőre, nem ártana egy könyvtár sem, ha feltalálták volna már, egy helyi televízió...

– A bolond új keménykalapjáról nem is beszélve – csípett egyet Józsi Péter.

– A hatalom hiánya felnyitja a szemeket – bölcselkedett Sanyi.

– Várj, még nem mondtam el mindent! – vette vissza a szót az öreg. – *A mire kéne többet költeni* mellett ügyesen megmagyarázták bíró uramék azt is, milyen módon kell csökkenteni a falusiak kiadásait – megszüntetni javasolták a helyi adókat, csökkentették volna az árakat, ingyenessé tettek volna minden szolgáltatást a faluban.

– És ki viselte volna a költségeket? – kérdezte Péter. – Gondolom, nem a levitézlett bíró és üzletfelei.

– Hogy képzeled? Természetesen a király. Naná, hogy a király – vigyorgott Bulenda. – A varázslói teremthették volna rá az aranyat, rogyásig. Erre is bólongatott szorgalmasan a falu népe, elhiheted.

– Ennyire nem lehetek lököttek – ellenkezett Józsi. – Mindenki tudja, hogy a dolgoknak ára van. Csak jól kell megállapítani.

– Ez egy mesebeli falu volt, Józsikám – hunyorított az örökös szakszervezeti bizalmi. – Semmi köze a mi ilyen vagy olyan előjáróinkhoz. Azt sem tudták, mi fán terem a sztrájk, vagy a demonstráció. Pár hónap alatt mégis hitelüket veszítették az örök javasolgotók. Meg sem hallgatták őket. Még a falu bolondja is nevetett azokon, akik a végén nagy felvonulást szerveztek az aszály ellen...

– Biztosan megkapta az új kalapját a hivataltól! – mosolyodott el Péter.

- Azt! A régit is elvitték tőle adóba! – kötötte az ebet a karóhoz Józsi. – Beszélhettek akármit, nem jó felé mennek a dolgok. Fogtok csodálkozni, csak várjátok meg a végét!
- Én is azt mondom – simította meg az utolsó korty után a bajuszát az öreg szaki. – Várjuk csak meg a végét! És persze, addig is tartsuk nyitva a szemünket!
- Hogy minden nap észrevegyük azt az egy tojást! – kászálódott fel Sanyi, aki ma, még a rántottánál, elveszítette a fonalat.

Mese az ingyenes nyaralásról

– Jól kitaláltad ezt a közös nyaralást! – förmedt Sanyira Józsi a kellemes kerthelyiség festett asztala mellett. – Teljes harmincöt percet voltunk a strandon!

– Tehetek róla, hogy ilyen korán bezárnak? – védekezett Sanyi, de érezte, igaza van a morgorva lakatosnak.

– A Vakegében két korsót kapnánk egy itteni üveg áráért! – folytatta Józsi. – És jobbat!

Bulenda szaki, az örökös szakszervezeti bizalmi elmosolyodott, s a szemüvege fölött ártatlan tekintetű vetett társaira.

– De a Balaton, fiúk! Ha felálltok, kicsit fel is ágaskodtok, a fák mögött megláthatjátok a vizet. Most még ezüstösen csillog, de nemsokára jön az aranyhíd...

– Majd lesétálunk a mólóhoz, megnézzük közelebről – szólalt meg Péter, de javaslata nem aratott osztatlan sikert.

– Hát menj, ha még van erőd hozzá – vetette oda Sanyi.

– Fiatalt, hadd menjen – legyintett Józsi. – Én bizony elfáradtam. A betonvas összeszerelése még hagyján, de a keverés, meg azok a vödörök! No és a negyven fok! Kutya legyen, ha a sátron kívül másfelé egy lépést teszek!

– Igyunk még egyet, hiszen nyaralunk – bökte oldalba Bulenda.

– Nyaralunk! – förmedt rá a lakatos. – Ezt még megbeszélem egyszer négyszemközt a Sanyával. – Tekintete semmi kétséget nem hagyott afelől, hogy a kínos beszélgetésre nem kell sokat várniuk.

Sanyi ötlete volt ez a közös nyaralás. A Vakegérben néhány napja titokzatos képpel ismertette a tervet.

– Egy teljes hét ingyen a Balatonnál! Háromszori étkezés, szállás, extrák!

– Senki sem evett még ingyen ebédet... – fordult a klasszikusokhoz Péter, de Sanyi lehurrogta.

– Jó, persze, jelképesen viszonzoznunk kell a szívességet. Jelképesen! Így mondta a mérnök úr. Folyik az építkezés, s amikor szükségük van egy kis segítségre, akkor beszállhatunk. Ha éppen kedvünk tartja!

Hogy, hogy nem, a társaság ráállt, hogy kivegyék azt a hét szabadságot, s elinduljanak az ingyenes nyaralásra. Józsiban, aki akkor legelőször mondott igent a dologra, most igen élesen visszhangoztak Sanyi szavai.

– Háromszori étkezés, szállás, extrák! – dühöngött. – Reggeli: zsíros kenyér, a kertben téphetsz paprikát hozzá. Ebéd: tarhonyás hús, dupla tarhonyával, csirkeaprólékból. Vacsora: egy doboz marhamáj-krém! Szállás: a kimustrált katonai sátor, szalmazsákkal! Extrák: a korhadt deszkából rótt budi, meg a legközelebbi zuhanyozó a Balaton partján! Félórás könnyű séta! Segíthetünk, ha kedvünk tartja! Azaz látástól vakulásig!

– Ne túlozz – kérte Sanyi. – Ma is eljöttünk már hat előtt.

– A jó munka maga szabja meg a dolgok ütemét, időrendjét – bölcsekedett az öreg szaki. – Nem lehet itt hagyni a bekevert betont, nem maradhat a kocsin az érkező tégl.

– Just do it – vigyorgott Péter.

– Káromkodással nem mész semmire, igaza van az öregnek – biccentett Józsi. – Magam sem hagynék kuplerájt magunk után. De az építőmunkát meg kéne fizetni.

A szalonkabátos pincér megérkezett az új üvegekkel. Az elegáns poharakba kitöltötte az első kortyokat, majd diszkréten távozott.

– Dehát nyaralunk! – védekezett tovább Sanyi. – Tudod, mibe került volna csak a szállás? Tudod, mit spórolsz az éttermen? Egyébként is, mikor jutottál volna el a Balatonhoz?

– Igaz, ami igaz, a gengszterváltás óta most vagyok itt először – hagyta rá Józsi –, de mégse nevezném ezt nyaralásnak. Üdüljön így a Sanyi, meg a Bulenda.

Az örökös szakszervezeti bizalmi megköszönte a torkát, komótosan végigsimította a bajuszát.

– Ajjaj! Az öregnek ehhez is van tantörténete! – riadt meg Péter.

– Meneküljünk! – javasolta Sanyi, aki azért megkönnyebbült kicsit, végre nem ő lesz műsoron.

– Tantörténetem? – mosolygott a szaki. – Csak pihengetek, s ilyenkor régi nyarak jutnak eszembe.

– Az egyszeri faluból, tudjuk – morrant fel Józsi.

– Dehogy! Az egykori Balatonról. Jártam én itt a gyári üdülőben, nem is egyszer.

– Persze, a gyári üdülőben... – csóválta a fejét Péter, aki még javában az iskolapadot koptatta az átkosban.

– Volt olyan – szólt rá Sanyi. – Meg szakszervezeti is. Hallgasd inkább!

– Fillérekért nyaraltunk két hétig – folytatta Bulenda János. – Reggeli, ebéd, vacsora, természetesen. Többféle menüből választhattál. Fürdőszoba, főzőfülke járt minden szobához. A parkban tekepálya, a gyerekeknek hinta, homokozó, csúszda, ami kell. Saját strandunk volt, kaphattunk csónakot, vízibiciklit, de a horgászjegyért fizetni kellett. Esténként a társalgóban filmvetítések, műsorok, táncos bulik követték egymást. Hetente kirándulást szerveztek, Keszthelyre, Badacsonyra, mikor hová. Ezért sem kellett külön fizetni. Egy okos kislány ismertette a helyi nevezetességeket, ha többen kértük, el is kísért bennünket egy-egy múzeumba, templomhoz, műemlékhez, vagy akár egy nevezetes fához. Úgy repült el a két hét, mint az álom. Ha esett az eső, sakkoztunk, kártyáztunk, beszélgettünk. Együtt voltunk, főmérnök és segédmunkás, öreg vasas és fiatal irodista lány, mindenki figyelt a másokra.

– Főleg a te történeteidre, ne is tagadd – mosolyodott el Józsi.

– Miért tagadnám, figyeltek azokra is. Ahogy a többiekére. De volt ott még ezer más dolog is, sportesemények, játékok...

– Elég! – kiáltott közbe Péter. – Mindig szívesen hallgattam a meséidet, de ennyire még sohasem rugaszkodtál el a valóságtól. Ingyen paradicsom a proliknak! Ezt meséld reggel a cementes zsákoknak!

– Ingyen? Nem volt az ingyen, fiam! Egész évben megdolgoztunk érte, az egész gyár, abból volt, a közösen megtermelt árbevételből, haszonból. A szakszervezet is hozzáátette a magáét. Nem kis pénzbe került, elhiheted. De mindenki részesülhetett belőle, előbb-utóbb mindenkire sor is került.

– Az ügyesekre persze gyakrabban – jegyezte meg Józsi.

- Ilyen a világ – sóhajtott Sanyi. – De nem értem, most a gyárban sokkal több az árbevétel, sokkal több a haszon is, mint akkoriban. Nem tellene rá megint?
- Erről majd holnap vitatkozunk, amikor beillesztjük a főnöknél a földém gerendáit – villantotta rá szemüvegét az öreg szaki. – Az ingyenes nyaralás keretében!

A gazdáról, meg az ő kalapjáról

– Én úgy gondoltam – magyarázta Józsi a Vakegér törzsasztalánál –, hogyha szocialista kormány van, akkor szocializmus lesz, ha polgári kormány van, akkor meg polgári világ, azaz régi szóval kapitalizmus. Most meg...

– Hagyd ezt a Péterre, azért tanul – legyintett Sanyi. – Egyébként sem értesz a politikához.

– Ez nem politika – szólt közbe Péter. – A társadalomtudományt használják ugyan a politikusok, mégis komoly dolog.

– Elég! – dörrent rá a mogorva lakatos. – Még elveszed a Bulenda kenyerét! Az kéne nekünk, meg a hanyattesés. Egy prédikátor is sok a csapatban...

Bulenda János, az örökös szakszervezeti bizalmi nagyot kortyolt a már-már kihabzó korsóból, megtörölte bajuszát, megigazította a szemüvegét és megszólalt.

– Összekevered, fiam, a gazdát a kalapjával – mondta sajnálkozva.

– Naná, meg a suszterájt a kuplerájjal! Mert én hülye vagyok! – villogott Józsi szeme. – Te sem érted a dolgokat, öreg, azért cikizel engem. Teljesen összezavarodott ez a világ.

– Sose volt egyszerűbb! – tette le a korsót az öreg szaki. – Csak nem hiszel a szemednek, akár az egyszeri porteleki népek.

– Azok az ünneplő favágók? – emlékezett Péter egy régi mesére.

– Lehet, hogy köztük voltak azok is – rázta a fejét az örökös szakszervezeti bizalmi –, de ez más történet.

– Csak mondd, ne kímélj – húzta el a száját Józsi. – Úgysem tudod nekem megmagyarázni a lehetetlent.

– Különösen a kalapot nem! – bökte közbe Sanyi.

– Porteleken az ántivilágban majdnem minden köztulajdon volt. Legalábbis mindaz, ami a munkához, meg a közösség életéhez kellett – kezdett bele a történetbe Bulenda. – Úgy mondták, közös a föld, közösek a gyárak, azazhogy a műhelyek, ugye, közösek az iskolák, az orvosi rendelő, a faluház, értitek.

– Szocializmus volt – bólintott a mogorva lakatos.

– Ha ismerték volna ezt a szót, biztos úgy hívják – hagyta rá a szaki. – Szóval olyannyira közös volt minden, hogy közösen is dolgoztak benne. A megtermelt javakat, meg azt, amit más falvakban cseréltek értük, igazságosan elosztották. Igen ám, de a közös munkát, a termelést, a kereskedelmet meg kellett szervezni, irányítani kellett, s egyre változatosabb ismereteket kellett megszerezni ehhez. Lassan kialakult egy réteg, akik – családjukkal együtt – csak az irányítást, a szervezést, a vezetést, az ellenőrzést végezték. Ki a műhelyben, ki a faluházban, ki a földeken, vagy éppen az orvosi rendelőben... Továbbra is közös volt minden, de ezek az emberek úgy bántak vele, mint a sajátjukkal. Persze, nem hagyhatták örökül, de az elosztáskor már az első sorban álltak, lefölozték a közös munka eredményeit, s csak a maradékot hagyták az egyszerű népeknek. Gyarapodtak rendesen, s ha jogilag nem is, gyakorlatilag uralkodó osztállyá váltak.

– Évezredekig így volt ez keleten – csillant fel Péter szeme. – Ázsiai termelési módnak hívták, ebből nőtt ki a szovjet típusú államkapitalizmus is!

– No, ha ilyet mondtál volna a derék portelkieknek, bizony még most is kergetnének – veregette meg ifjú kollégája vállát az öreg. – De hadd folytassam. Változott mindenütt a világ, eljött a rendszerváltás Portelekre is.

– A vezetők jól lenyúltak mindent! – bólogatott Józsi.

– Miért nyúlták volna le azt, ami gyakorlatilag úgyis az övék volt? – csodálkozott Péter.

– Kapizsgáld a dolgot, fiam – hunyorított rá az öreg szaki. – Nem volt más a porteleki rendszerváltás, mint az igazság pillanata. Kimondták azt, ami addig titokban létezett: az uralkodó réteg egyben jog szerint is mindennek a tulajdonosa lett.

– Szép kis jog, mondhatom – villant újra Józsi szeme. – A kisembert, a melóst, a parasztot persze kisemmizték!

– Miből semmizték volna ki? – játszotta az értetlent Bulenda. – Nem volt annak már semmije.

– De hát a közös tulajdon... – motyogott Sanyi, s Bulenda máris nekiszegezte a mondatait.

– Közös tulajdon! Jog szerint az maradt közös tulajdon, amire a köznek, azaz a melósnak, a parasztnak, a kisembernek továbbra is költeni kellett. Az iskola, a faluház, az orvosi rendelő... Ami a pénzt hozta, ami eddig sem volt igazán a közé, a föld, a műhely, a kereskedő-lánc, megymás most egyszerűen, jog szerint is a tényleges gazda birtokába került. Bagóért? Hát persze – hiszen a sajátját vette birtokába az a régi-új gazda.

– De azt a gazdát négyévenként mégis mi választjuk... Azaz a portelekiek választják, nem? – akasztotta meg Józsi.

Bulenda úgy tett, mintha meg sem hallotta volna a közbeszólást. Kiitta a sörét, megtörölte a bajuszát, s gondosan megtörölgette a szemüvegét. Aztán halkan folytatta.

– A gazdának minden negyedik évben új kalapra volt szükségük. Hol az egyik család választott ügyesebb kalapost, hol a másik, de mindig a gazdának megfelelő kalap készült azon a Porteleken.

– Akkor, ha jól értem, nem gazdát választunk négyévente? Csak új kalapot a gazdának? – tamáskodott a mogorva vasas.

– Te mondtad – tárta szét a kezét az öreg szaki.

– Akkor mi értelme van ennek az agyondicsért polgári demokráciának? – morgott a derék lakatos. – Kalapot tudna magának egyedül is választani! Még jobban is illene rá.

– Mi értelme, mi értelme – dünnyögte az örökös szakszervezeti bizalmi. – Csak ezen az úton érhetjük el, hogy egyszer a gazda is kicserélődjék. Hiszen kipróbáltuk, a többi út járhatatlan.

Józsi gúnyosan az öregre köszöntötte a korsót, nagyot kortyolt belőle, aztán hümmögve megszólalt:

– Hát, hosszú, meg széles lesz az az út, annyi biztos. Mint Sanyiék kis utcája lakodalom után! Mi már nem érünk a végére...

– Ha csak időben ki nem józanodunk – vélte Péter. – Akkor aztán gazdaként választunk kalapot.

– Én mindig sapkát hordok – szólt közbe a hallgatag Sanyi. – Azt jól behúszom a fejembe, ne sodorja el a szél.

– Ez a legtöbb, amit ma megtehetünk – vigyorgott rá Józsi –, mindig mondtam, öreg, köztünk Sanyi az ász!

Ásók, árkok, halacskák

– Délután be kell néznem a kertészboltba – jelentette ki Józsi, a mogorva lakatos. – Így aztán ne piszmojj a sörömmel! Szaporán, öreg!

– Hozom már, ne izgulj – morrant vissza a Vakegér pultjától Bulenda, az örökös szakszervezeti bizalmi. – De minek ez a nagy sietség? Hó alatt vannak a kertek!

– Nincs is telked – csodálkozott Sanyi. – Minek mész kertészboltba? A Bulenda bográcsos sógorának veszel ajándékot?

– Magamnak veszek ásót – válaszolt hunyorítva Józsi. – Meg nektek is, csákányt, lapátot, ami kell!

– Kell a radai rossebnek – nyújtózkodott Sanyi. – Elég nekem naphosszat a samu... Folyton rám marad az egyengetés.

– Pedig szükséged lesz rá – emelte fel a poharát Józsi, majd nagyot kortyolt belőle. – De a Péternek meg a Bulendának kettőt is veszek. Az övük gyorsabban kopik majd.

– Rég végeztünk minden földmunkával, hiszen még ti segítettetek – értetlenkedett Péter, aki már évek óta kínlódott az építkezésével. – lassan felkerül a tető! Nyáron beköltözünk. Tartunk is olyan házavatót, hogy még a...

– Kit érdekel a te kis kulipintyód – húzta el a száját a mogorva lakatos. – Nagy dolgok vannak készülöben! Az ország, a nemzet számít ránk, nem holmi ifjonc kolléga. Jönnek a választások!

– Már megint? – nyögött fel Sanyi.

– Az európai választásokról beszélek, öcsi! – csapott hallgatólag szaktársa vállára Józsi, majd az idős szaki felé fordult. – Most lehet, sőt most kell igazán jó lövészárkokat ásni! Olyan EU-szabványosakat, nem igaz, öreg?

Bulenda János felnézett, megigazította a szemüvegét, majd nagyot kortyolt a söréből. Lassan Józsihoz fordult.

– Nem emlékszem, hogy valaha is jeleskedtem volna az árokásásban, s Péterről sem hallottam ilyesmit. Ha kellett, persze megfogtam az ásót, ha mondjuk vízelvezetéshez, vagy a ház alapjaihoz kellett a gödör, az árok... De a választásokhoz ennek semmi köze.

– Hol élsz, ember? – sajnálkozott Józsi. – Te ne tudnád, hogy ez a legfontosabb eleme a választásoknak! Határt kell húznunk, hogy elváljék, melyik oldalon vagyunk mi, melyiken meg a nemzetvesztők. Indulok is az ásóinkért, csak becsapok még egy kortyot.

– Menj csak, fiam! – hagyta rá az örökös szakszervezeti bizalmi. – De közben nézz be a csarnokba, útba esik, kérdezd meg, hogy adják manapság a pontyot.

– Hogy jönnek ide a halak? – gyanakodott Józsi. – Csak nem valami történeted van megint?

– Szó, ami szó, eszembe jutott egy eset. De nem ilyen nagy európai hóbelevanc, pláne nem valami magasztos nemzeti ügy. Csak egy apró példa.

– Ne fogd vissza magad, mondd csak – sóhajtott Sanyi.

– Egy sör az ára – ült vissza a helyére Józsi.

– Nem vagy még a piacon – csóválta meg a fejét Péter. – Egyébként is te következel!

– Hagyd csak! – intette le fiatal szaktársát Bulenda. – Kell neki a pénz az ásókra. Én meg úgyis kihozattam volna még egy kört, csak ne kelljen elindulnom ebben a zimankóban.

- Majd a példabeszéd átmelegít – tért napirendre a rendelés felett Józsi.
- Meglátjuk – törölte meg a bajuszát az öreg szaki. – Szóval egyszer Nekeresd megyében átszervezték a közigazgatást. Legényfalván nem sikerült eldönteni, hogy melyik kistérséghez (vagy akkor még járásnak hívták?) társuljon a falu, Leányvölgyhöz vagy Asszonyfához. Megszavaztatták a népet, fele-fele arányban csatlakoztak volna ide és oda, kinek melyik központ esett volna közelebb. Nagy volt a tanácstalanság. Aztán a leányvölgyi pártnak nagy ötlete támadt. A falu közepe lesz a határ, a felvég Leányvölgyhöz, az alvég Asszonyfához kerül. A falu két része között pedig kijelölik a határt, azon átlépni pediglen fővesztés terhe mellett tilos. Az leghangosabb gazda azonnal intézkedett: egy ekenyommal kijelölték a demarkációs vonalat. Már ahol lehetett: a faluháza éppen a határra esett, így itt a nagyterem közepén madzaggal választották el a két térfelet.
- Ilyen marhaságot! – háborgott Józsi. – Legényfalva, Leányvölgy, Asszonyfa! Mindig ezek a kitalált faluk! Madzag a faluházban! Miért nem példálózol egyszer városokról?
- Még ezek a kicsiny falvak is alig férnek a fejedbe – villant egyet az öreg szeme. – De még nincs vége! Az a bizonyos leghangosabbik elintézte, hogy a falu összes tartalék pénzén ásókat, lapátokat, talicskákat, miegymást vegyenek, majd kidoboltatta: a határvonalra egy-kettőre olyan széles és mély vizesárkot fognak ásni az övéi (így mondta), hogy azon még a legdelibb legényfalvi legény sem tud átugorni. Eljött az árokásás kijelölt napja, s csodák csodája, össze is sereglett a falu apraja-nagyja. Szorongatták a csákányokat, ásókat, talicskaszarvakat, de senkinek sem akaródzott elkezdni a munkát. Hiába sürgette őket az ötletgazda, az önjelölt főokos, csak pusmogtak, morogtak egymás közt, kerülték a leányvölgyi pártvezér tekintetét. Aztán az egyik idősebb gazda félhangosan megszólalt: „Hát szépen összejöttünk!” – mondta. „Szépen!” – bizakodott a munkaszervező. „Ha már ilyen szépen összejöttünk, csinálhatnánk valami okosat” – folytatta az öreg. „Azért jöttünk!” – csillant fel a legény szeme. „No, ha azért – hümmögött a gazda –, menjünk is tüstént az öregszikre!” „Az öregszikre? – csodálkozott az árok tervezője. – Nem ott lesz a határ, bátyám!” „Hát a határ az nem, az bizonyos – hunyorgott a gazda –, de a halastó az igen!” „Miféle halastó?” – képedt el a főokos, de mielőtt ellene szólhatott volna, a falu népe már meg is indult az öregszikre. Ott vakoskodott a terméketlen földdarab a falu határában emberemlékezet óta, évente felmerült a hasznosítás kérdése, de valami – biztosan fontosabb dolog – mindig közbejött. Hol szerszám nem volt, hol ember, hol az akarat hiányzott, most azonban együtt volt minden. Harmadnapra olyan takaros halastó kerekedett a határba, hogy a legkényesebb ízlésű halacszkák is megnyalhatták a szájuk szélét...
- Hol van nyelve a pontynak? – akadékoskodott Józsi, de Bulenda kikerekítette a történetét.
- Az árokásó-mester még rohangált néhány napig, azt állította, hogy a halastóval a problémák mélyültek el, mert azt bizony pont középen metszi a képzeletbeli határ. Megmosolyogták. Mostanában, ha jól hallom, arra buzdítja a falusiakat, hogy ponty helyett aranyhalat telepítsenek a tóba. De az emberek már nem figyelnek rá: élvezik az étrendjükre került változatos halételeket.
- Ne beszélj mellé! Végül melyik térségbe került a falu? – követelte a választ Józsi.
- Nem mindegy? – itta ki az utolsó kortyot Bulenda. – Te úgyis unod a falusi példákat. Egyébként is, mindjárt zár a kertészboltod!
- Zár, zár, hadd zárjon! – maradt a helyén a mogorva lakatos. – Engem persze kizavarnál a zimankóba! Inkább igyunk még egyet.
- Kitűnő *halas* szendvicseim vannak – jelentette be fontoskodva a csapos.